

CSERSZEGTOMAJI PIPACS ÓVODA-
BÖLCSŐDE PEDAGÓGIAI
PROGRAMJA

NÉPHAGYOMÁNYŐRZŐ ÓVODAI PROGRAM

**„ A gyermekek a szeretetben fejlődnek a legjobban.
A gyökerek persze nem
látszanak,
de tudod azok tartják a fát.”**

(görög költő)

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	4
2. A pedagógiai program jogszabályi háttere:	5
3. Intézményünk jellemző adatai	6
4. Intézményünk bemutatása	6
5. Gyermekkép, óvodakép	9
6. Az óvodai nevelés célja	10
7. Óvodai programunk célja	11
8. Nevelési alapelveink	11
9. Az óvodai nevelés általános feladatai	12
9. 1. Általános nevelési feladataink	12
9. 2. Az egészséges életmód alakítása	12
9. 3. Ezen belül az óvodai nevelés feladatai	12
9. 4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	13
10. Az óvodai élet megszervezésének elvei	13
10. 2. Tárgyi feltételek	14
10. 3. Az óvodai élet megszervezése	14
10. 4. Az óvoda kapcsolatai	15
11. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai	16
12. Egészséges, tiszta és biztonságos környezet megteremtése higiéniai szabályok kialakítása	24
13. Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése	25
13. 1. A bántalmazás, az erőszak megelőzése	25
14. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás	27
15. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	28
16. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	31
17. Az óvodai élet tartalmi kerete	33
17. 1. Néphagyományőrzés, népszokás a nevelés folyamatában	33
17. 2. Az óvodában ünnepelhető néphagyományőrző jeles napok	34
17. 3. A gyermeki élet „sorsfordulói”-hoz kapcsolódó jeles napok, hagyományok	41
17. 4. A természet közeli életmód jeles napjai, hagyományai	42
17. 5. Nemzeti ünnepeink és kapcsolódó hagyományaink	44
18. Az óvodai élet tevékenységformái	44
19. A fejlődés jellemzése az óvodáskor végére.	64

20. Az óvodai élet megszervezésének elvei.....	68
21. Az óvoda napirendje	69
22. Az óvoda nyári napirendje.....	70
23. A tevékenységi rendszer megtervezése	71
24. Az óvoda kapcsolatrendszere.....	73
25. Sajátos feladatok, speciális szolgáltatások	78
25. 1. Gyermekvédelem az óvodában.....	78
26. Etikai kódex	81
27. Melléklet.....	84

1. Bevezető

1 Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (a továbbiakban: Alapprogram) a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve – Magyarország Alaptörvényének értékeit és a Magyarország által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve – meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

- a) a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg,
- b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be,
- c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia – az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával –, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben, és
- d) az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.

Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésben megjelenhetnek a különböző – köztük az innovatív – pedagógiai törekvések.

Az óvoda elkészíti pedagógiai programját, amelynek meg kell felelnie az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai programok egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesüljenek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

2. Az óvodai pedagógiai program elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe kell venni

- a) a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda nemzetiségi nevelést végez;
- b) a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét is, ha az óvoda sajátos nevelési igényű gyermeket nevel.

2. A pedagógiai program jogszabályi háttere:

2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről - Meghatározza a köznevelési intézmények működésének kereteit, a dokumentumokra vonatkozó kötelezettségeket. (továbbiakban: Nkt.)

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról - Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szól, és egy kulcsfontosságú jogszabály, amely meghatározza a magyarországi óvodai nevelés szakmai alapelveit, céljait és tartalmi kereteit. Ez a rendelet a köznevelési törvény (a 2011. évi CXC. törvény) alapján készült, és kötelező érvényű minden köznevelési intézmény, így minden állami, önkormányzati, egyházi és magánóvoda számára.

229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról - A rendelet a köznevelési törvény gyakorlati végrehajtásának szabályait tartalmazza. Részletesen szabályozza az állami és önkormányzati fenntartású intézmények működésének kereteit, az intézményvezetők jogkörét, az alkalmazottak jogviszonyára vonatkozó szabályokat, valamint az intézmények finanszírozását. Kitér többek között az óvodák és iskolák működési rendjére, gazdálkodására, a tanügyi nyilvántartások vezetésére, valamint a fenntartói ellenőrzés rendjére is.

20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet - Részletezi az óvodák alapidokumentumaira, működésére, névhasználatára és belső szabályozására vonatkozó követelményeket.

419/2024. (XII. 23.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzés rendszeréről - a pedagógus-továbbképzés rendszeréről, meghatározza a továbbképzési programok és a beiskolázási terv tartalmát, kötelezettségeit. 2025. január 1-jén lépett hatályba a rendelet, melynek célja a pedagógusok folyamatos szakmai megújulásának biztosítása és a köznevelési intézmények működésének támogatása.

77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet - A rendelet célja az óvoda és iskola közötti zökkenőmentes átmenet biztosítása, az iskolakezdéshez szükséges képességek célzott fejlesztésével. Az óvodai nevelési programokat úgy módosítják, hogy azok kiemelten támogassák a nagycsoportos gyermekek iskolára való felkészítését, személyiségfejlődését, tanulási motivációját, valamint a nemzeti értékek iránti elköteleződést. Miközben garantálja, hogy minden gyermek képességeinek megfelelő támogatást kapjon, miközben az óvodák nevelési folyamatai továbbra is a gyermekek egyéni fejlődési igényeit tartják szem előtt.

2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról - A törvény új alapokra helyezi a pedagógusok foglalkoztatásának rendszerét. Szabályozza a pedagógusok jogállását, besorolását, előmeneteli rendszerét, valamint a bérezésük és teljesítményértékelésük kereteit. A célja egy egységes, teljesítményalapú, ösztönző pedagógus-életpályamodell kialakítása.

401/2023. (VIII.30.) Korm. Rend. a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról - A rendelet a 2023. évi LII. törvény - a pedagógusok új életpályájáról szóló - végrehajtási szabályait tartalmazza. Pontosítja a jogszabály alkalmazásának módját, például a minősítési eljárásokat, a teljesítményértékelés menetét, a munkaköri követelményeket és a besorolások részletes szabályait.

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról - Ez a törvény szabályozza a gyermekek védelméhez kapcsolódó állami és önkormányzati feladatokat, a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátásokat, valamint a gyámügyi rendszert. Célja a gyermekek testi, lelki, erkölcsi fejlődésének elősegítése és védelme.

Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról - Ez a törvény biztosítja a fogyatékos emberek emberi méltóságát, jogaik érvényesítését és társadalmi esélyegyenlőségét. Előírja az akadálymentesítést, a hozzáférhetőséget és az önálló életvitel támogatásának kötelezettségét.

2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról - Ez a törvény tiltja a diszkriminációt bármilyen okból (pl. nem, kor, származás, fogyatékoság), és előírja az egyenlő bánásmód követelményét minden közszolgáltatás, foglalkoztatás és oktatás területén.

77/2025. (IV. 15.) Korm. rendelet

15/2013. (X.8.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről - Ez a rendelet meghatározza a pedagógiai szakszolgálati intézmények működésének szabályait, mint például a nevelési tanácsadás, logopédiai ellátás, gyógypedagógiai tanácsadás, fejlesztő foglalkozások, korai fejlesztés és gondozás kereteit.

- Óvodánk hatályos Alapító Okirata

- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről

- 15/1998. (IV.30.) NM rendelet a gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

Pedagógiai program módosításának indoka:

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának módosulása, valamint a törvényi jogszabályváltozás

3. Intézményünk jellemző adatai

Az intézmény neve: Cserszegtomaji Pipacs Óvoda-bölcsőde

Címe: 8372 Cserszegtomaj, Iskola u. 17.

Telefonszáma: 83/330-166

OM azonosítója: 202302

Web címe: www.pipacsovoda.hu

E-mail címe: cserszegovi@gmail.com

Az intézmény fenntartója: Cserszegtomaj Nagyközség Önkormányzata

Címe: 8372 Cserszegtomaj, Dr. Bakonyi Károly u. 1.

Telefonszáma: 83/330-001

Az intézmény óvodai csoportjainak száma: 5

Az intézmény mini bölcsődei csoportjainak száma: 2 Férőhelyek

száma: 128 fő: 113 óvadás – 15 bölcsődés.

Az intézmény vezetője, a program benyújtója: Koroncz Katalin

4. Intézményünk bemutatása

Cserszegtomaj nagyközség a Keszthelyi-hegység délnyugati részén, a Keszthelyt körülvevő dombvonulaton, a Balatontól 4 km-re, Hévíztől 3 km-re fekszik. Területe 19 km² (1260 hektár), a lélekszámhoz viszonyítva rendkívül nagy és tágassága folytán Európa egyik legkülönösebb települése. Régebben hegyközségként tartották számon és e jellegét a mai napig fenn kívánják tartani. Cserszegtomaj lakossága túllépte a 3600 főt.

A Cserszegtomaji Pipacs Óvoda-bölcsőde 5 óvodai csoporttal: Katica, Méhecske, Süni, Micimackó és Mazsola csoport, valamint 2 mini bölcsődei csoporttal: Napsugár csoport és Csigabiga csoport.

A kialakított szabály- és szokásrendszer segít abban, hogy a gyermekek biztonságban, jól érezhessék magukat, és életkoruknak megfelelően fejlődhessenek. A szülők és a gyermekek szeretetteljes odafordulást tapasztalhatnak az óvodában dolgozó valamennyi felnőttől.

Az épület 2007-ben teljes felújításon, bővítésen esett át, így gyermekeink modern, minden igényt kielégítő, barátságos környezetben tölthetik mindennapjaikat.

Külső és belső óvodaképünkre a természetes anyagok harmóniája jellemző. Az épülethez füves udvar tartozik fákkal, bokrokkal, díszcserjékkel, virágos kis szigetekkel ellátva. Az udvari játszóeszközök fából készültek.

Nagy, füves udvarunk kellemes színtere a szabadtéri mozgásoknak és játékoknak. Számos mozgásfejlesztő játék, és mászóka teszi vonzóvá. Pályázatok és egyéb források feltárásával az elkövetkezendő időszak céljai között szerepel játszóudvarunk további fejlesztése, biztosítva ezzel a még tartalmasabb szabadtéri nagymozgás és játék megfelelő feltételeit.

Minden eszközünk a mozgásfejlesztést, szerepjátékok lehetőségét szolgálja. Folyamatosan igyekszünk megfelelni a biztonságtechnikai követelményeknek.

A mini bölcsőde az óvodától elkülönített udvarrészrel rendelkezik.

Az ősi kultúra hagyományrendszere beépült óvodánk életébe, s eszerint tervezzük és szervezzük nevelési folyamatainkat, s ezt a kitaposott utat szeretnénk a jövőben is folytatni.

A falusi életmód, a határjárás adta lehetőségek, a csodálatos táj mind-mind megerősített bennünket abban, hogy a pedagógiai programunk átdolgozásakor a fő hangsúlyt a néphagyományőrzés, a természetszeretet és természetvédelem, valamint az egészséges életmódra nevelés kapja. Ezért programunk megírásához a „Néphagyományőrző óvodai program”-ból vettünk át olyan részeket, melyek megegyeznek a mi pedagógiai elképzeléseinkkel.

Intézményünkben az óvodai nevelés tehát a Néphagyományőrző Óvodai Program alapján történik. Programunk elkészítése során figyelembe vettük a törvényi szabályozásokat, szakmai helyzetelemzést, a partneri elvárásokat és a szakmai – pedagógiai hagyományainkat.

Nevelési rendszerünk középpontjába a gyermeket és a vele foglalkozó óvodapedagógust állítjuk. Az óvodások tevékeny mindennapjai biztonságot nyújtó feltételrendszerben, barátságos, meleg, szeretetteljes légkörben valósulnak meg. Az óvodai és a családi nevelés összhangját a nyitottság és a bizalom elemeire építjük, szem előtt tartva a gyermekeket megillető alapvető jogokat.

A leglényegesebb gyermeki tevékenységnek az elmélyült szabad játékot tartjuk.

A mondókák, mesék, versek, dalok átszövik az óvoda mindennapi életét, játékos formában ismerkedhetnek a matematikai tartalmakkal, megfigyelhetik környezetünk változásait, a természet szépségeit. Változatos eszközök használatával fejlődhet kéz ügyességük, kreativitásuk. A mozgásos foglalkozások megszervezése során lehetőség van tornaszoba használatára. Jó idő esetén a tágas, esztétikus udvaron és a környék szépségeit felfedező sétákon tesszük lehetővé a friss levegőn való tartózkodást, az egészséges életmódra nevelést, a gyermekek mozgásigényének biztosítását.

Színvonalas vendég előadókat hívunk óvodánkba: báb és zenés műsorokat láthatnak – hallhatnak gyermekeink. Szeretünk kirándulni, múzeumokat látogatni.

Azokkal a gyermekekkel, akik valamilyen területen kissé lemaradtak, gyógypedagógus és (gyógy)logopédus foglalkozik egyénileg, emellett logopédus, fejlesztőpedagógus segíti heti rendszerességgel az óvodapedagógusok munkáját.

Tehetségigéretes és érdeklődő gyermekeink részére különböző tehetségműhelyeket/ szakköröket biztosítunk.

Tehetségműhelyek:

- ének-zene,
- sakk.
- népi játékok tehetséggondozó műhely

Szakkörök:

- mozgásfejlesztő torna,

- gyermek joga
- angol,
- óvodai hittan-katolikus.
- mese foglalkozás

Védőnő látogatja rendszeresen intézményünket, s vizsgálja gyermekeinket. Gyermek- és ifjúságvédelmi felelős konzultál a Gyermek- és Családsegítő Szolgálat munkatársaival.

Pedagógiai programunk megírásakor tehát a fő hangsúlyt a néphagyományőrzés kapta, mellette kiemelten kezeljük az egészséges életmódra nevelést és a környezettudatos magatartásra nevelést.

Az egészséges életmódra neveléssel kapcsolatos programok, tevékenységek terve: „zöldnapok” beiktatása, folyadékszükséglet kielégítése, sok mozgás, futás, edzés, kirándulás, séta tervezése, olyan szülői értekezletek szervezése, ahol szakemberek tartanak előadást felvilágosítást különböző témakörökben a szülők részére.

A környezettudatos magatartásra neveléssel kapcsolatos programok, tevékenységek terve: elektronikai hulladék, papír gyűjtése, „Madárbarát” kert kialakítása, csatlakozás a „Zöld Óvoda” programhoz. Az óvoda udvarán fűszernövény és virágos kis szigeteket, komposztálót alakítunk ki, hogy a gyermekek tevékenyen is részt vehessenek a program megvalósításában.

Bízunk abban, hogy a hozzánk járó gyermekeknek életre szóló élményeket és ismereteket nyújtunk, felvértezve őket azokkal a képességekkel, melyekre szükségük lesz ebben a gyorsan változó világban.

Mottónk: szeresd, óvd, véd a környezetet!

5. Gyermekkép, óvodakép

Gyermekkép

1. Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
2. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. E tényezők hatásainak következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Óvodakép

1. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
2. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.
3. Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).
4. Az óvodai nevelésben alapelv, hogy
  - a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi,
  - b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását,
  - c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.
5. Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és értelmi képességek egyéni és életkorspecifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről
6. A felekezeti, illetve egyházi óvodai nevelésben szükséges, hogy az intézmény teljes szellemisége biztosítsa a hit megélésének lehetőségét a nevelési és tanulási folyamatokban.

7. A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését, a nemzetiségi gyermekek nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

8. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik (többek között):

- A gyermeki szükségletek kielégítéséről.
- Az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről.
- A gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

6. Az óvodai nevelés célja

- Az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételét (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).
- Az óvodás gyermekek egyéni fejlettségéhez, igényeihez, szükségleteihez, érési tempójához igazodó, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó differenciált személyiségfejlesztés, hátránykompenzálás és tehetséggondozás a tanuláshoz szükséges képességek és részképességek megalapozása a játékban és a szervezett tevékenységekbe ágyazva.
- A gyermekek harmonikus fejlesztése a természetszeretet és természetvédelem, az egészséges életmódra nevelés és a néphagyományőrzés gazdag eszköztárával.
- A gyermekekben a természet és a hagyományok iránti fogékonyság megalapozása.
/Néphagyományőrző óvodai program /
- A közös tevékenységek során a gyermekekben megalapozzuk azokat a képességeket, jártasságokat, amelyek képessé teszik őket az együttélésre, majd az iskolai életmód elfogadására.
- Az óvodai nevelésnek az emberi értékek közvetítéséről is gondoskodnia kell.
- Sajátos nevelési igényű gyermekek inkluzív nevelése.

7. Óvodai programunk célja

- A napjainkban világszerte zajló gyors változások erősítik annak a fontosságát, hogy óvodás gyermekeinkben felébresszük a tanulás iránti vágyat, amely majd végig kíséri őket egész életük során.
- Annak érdekében, hogy felkészítsük gyermekeinket a belsőleg motivált tanulásra, helyi Néphagyományőrző Óvodai Programunk igyekszik megalapozni a jelenkor, illetve a századunk kihívásaihoz elengedhetetlen attitűdöket, tudásanyagot és készségeket.

A következő értékek közvetítését vállaljuk ennek érdekében:

- Elfogadás és tisztelet
- Bizalom és szeretet
- Viselkedési és anyanyelvi kultúra
- Tudás
- Esztétikai érzék
- Egészséges életmód
- Természetszeretet, természetvédelem és környezettudatosság
- Hazaszeretetre nevelés
- Hagyományőrzés

8. Nevelési alapelveink

- Az egyéni képességek differenciált kibontakoztatása, a teljes személyiség fejlesztése játékkal, mozgással, örömmel végzett tevékenységekkel.
- A ránk bízott gyermekeket szeretet, türelem, megértés és tisztelet vegye körül óvodánkban.
- Az óvodapedagógus és más alkalmazottak személyisége, magatartása, tevékenysége modellt nyújtson a gyermekek számára.
- Az óvodáskorú gyermekek védelme, esélyegyenlőségének biztosítása, jogainak érvényre juttatása a nevelés és a törvények adta eszközökkel történjen. Egyenlő hozzáférés biztosítása minden gyermek számára.
- A gyermekek érdekei elsődlegesek, mindenek felett állóak legyenek.
- Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek számára a szükséges segítséget, gondozást, nevelést biztosítjuk.
- Nemi sztereotípiákat tudatosan kerüljük.
- Innovatív pedagógiai törekvéseket érvényesítünk a gyermekek nevelése érdekében.

Nevelőmunkánk során olyan képességeket kell fejlesztenünk, melyek eredményeként gyermekeink döntései megalapozottak lesznek, s döntéseik kivitelezésében pedig eredményesek.

Célunk a gyermeki személyiség komplex fejlesztése, mely magában foglalja az értelmi képességek fejlesztése mellett a gyermek önmagához, és a különböző közösségekhez való viszonyának fejlesztését is.

9. Az óvodai nevelés általános feladatai

9. 1. Általános nevelési feladataink: az óvodás korú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- Az egészséges életmód alakítása.
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.
- Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

9. 2. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés célja: az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

9. 3. Ezen belül az óvodai nevelés feladatai:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Megfelelő szakember bevonásával – a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége.

Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt azért szükséges, hogy

- a) a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék;
- b) a gyermek és az óvoda alkalmazottai, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
- c) az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;

- d) az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.
5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

9. 4. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelés egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.
2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

10. Az óvodai élet megszervezésének elvei

10. 1. Személyi feltételek

1. Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
2. Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai

nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

3. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

4. A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

5. A felekezeti, illetve egyházi óvodák munkatársai számára meghatározó a lelkiesség szerinti bánásmód, nevelés- és műveltségtartalom biztosítása.

6. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.

7. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

10. 2. Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy az szolgálja a gyermek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméretének, biztosítsa egészsége megőrzését, fejlődését. A gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. Tegye lehetővé mozgás- és játékgényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, lehetőleg természetes anyagokkal vegye körül. A gyermekek által használt játékokat, eszközöket számukra is hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtse lehetőséget a szülők fogadására.

10. 3. Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.

4. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élőlávás mese és közösségi játékelmény biztosításával.
5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
6. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előre haladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.
7. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járónak kell tekinteni.
8. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.
9. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

10. 4. Az óvoda kapcsolatai

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt biztosítja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családi hangulat kialakításával – a felnőtellel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, az együttműködés során érvényesíti a családközpontú intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és az egyéni szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.
3. A felekezeti, illetve egyházi óvodák kapcsolatot tartanak az adott egyházi intézményekkel.
4. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

5. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda törekszik nyitott a külhoni magyar óvodákkal való együttműködésre, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

11. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

11. 1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, és így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

1. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

2. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt: a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtvé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

3. A játékhoz megfelelő helyre, esztétikus és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, a szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

4. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

11. 2. Verselés, mesélés

A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

1. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, a bábozás és dramatizálás eszközeivel is – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

2. Az éloszavas mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál. A mese tárgyi világot is megelevenítő, átélkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.
3. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás során eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.
4. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással, illetve ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.
5. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.
6. Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

11. 3. Ének, zene, népi játék, tánc

1. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása, néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.
2. Az népi játékok és az igényesen válogatott magyar kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.
3. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.
4. A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.
5. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú érték közvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.
6. Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

11. 4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az óvodai nevelésben törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.
2. Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
3. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek térforma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.
4. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
5. Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

11. 5. Mindennapos mozgás

A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához.

A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők:

- a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység,
- b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés,
- c) szervezett mozgásos tevékenység.

1. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

2. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét,

egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

3. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.

4. Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

5. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

11. 6. Külső világ tevékeny megismerése

1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

2. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

3. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jut, és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

4. Az óvodapedagógus feladata, hogy lehetővé tegye a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartás alakítására.

11. 7. Munka jellegű tevékenységek

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység: az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal

együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

2. A gyermek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:
  - a) örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
  - b) a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége és
  - c) a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.
3. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel.

11. 8. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

1. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.
2. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.
3. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.
4. A tanulás lehetséges formái az óvodában:
  - a) az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;
  - b) a spontán játékos tapasztalatszerzés;
  - c) a játékos, cselekvéses tanulás;
  - d) a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
  - e) az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
  - f) a gyakorlati problémamegoldás.
5. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során egyéni, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Az óvodapedagógus az óvodai felvétel után készítsen a gyermekekről anamnézist.

A testi szükségletük kielégítése alapozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenységvégzéshez szükséges, ezért ezek feltárására helyezze a hangsúlyt. A gyermekek gondozásánál fontos az óvodapedagógus és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony

kialakítása, a természetes testközelség megléte, az óvodapedagógus toleranciája, tapintatos viselkedése, gondoskodó, simogató szeretete.

Az érzelmi biztonság segíti át a „botladozó”, önmagát kipróbáló gyermeket az önkiszolgálás bonyolult tevékenységrendszerén.

A helyes életritmus megteremthető a folyamatossággal, amelyet a napirend rugalmassága és többnyire kötetlensége jellemez.

11. 9. Táplálkozás

A gyermekek egészséges fejlődésének fontos feltétele az életkori sajátosságoknak megfelelő egészséges, változatos, vitamindús táplálkozás, a gyermekek egyéni ízlésének ismerete, formálása.

Napi háromszori étkezést biztosítunk, melyet szervezeten, a folyamatosság módszerével alakítottunk ki. A gyermekek a megjelölt időkereteken belül a reggeli és az uzsonna időpontját maguk választhatják meg, Az étkezés önkiszolgálással, a lehető legrövidebb várakozási idővel valósul meg. A déli étkezésnél egyszerre ülnek le ebédelni, kisebbeknél az önkiszolgálás, nagyobbaknál a napos rendszer működik.

Biztosítjuk a gyermekek részére, hogy a nap bármely szakában ihassanak.

A hetente visszatérő „zöldnap”, vagyis a zöldség- és gyümölcsfeldolgozó tevékenység, a közös csemegés formálja a gyermekek szemléletét, a szülők figyelme is ráirányul a nyers zöldség- és gyümölcsfogyasztás, a rágás fontosságára. Nagy figyelmet fordítunk az esztétikus terítésre és a kulturált étkezési szokások betartására.

Az óvodás gyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:

- kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
- gyümölcs, zöldség,
- hús, hal, tojás,
- tej és tejtermék,
- olaj, margarin, vaj, zsír.

Az óvoda és az óvodapedagógus feladatai:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja. Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja. Megkedvelteti az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít. Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismerteti meg a gyermekeket. Fokozottan ügyel a táplálék-érzékeny gyermekekre.
- Tanácsot ad (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki.
- Óvodai napirend keretében ismertetik meg az óvodapedagógusok a dajkákkal együttműködve a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel. Az étkezést örömtelivé teszik, jó hangulatot teremtenek az ételek elfogyasztásához. □ Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsolják be a napi programba az alternatív egészségfejlesztő programot, (pl projektek), játékos alkalmat teremtenek arra, hogy a

gyermek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés).

- Az étkezések során előforduló mindenféle tejterméket kóstoljanak meg a gyermekek. Beszélgessenek a tej fontosságáról, miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.

11. 10. Testápolás

A testápolás a gyermekek tisztaságigényének, egészségügyi szokásainak megalapozását szolgálja. Az önkiszolgáláshoz szükséges készségek elsajátítását a felnőtt és a gyermekek közötti meghitt kapcsolat segíti. A testápolás közben a gyermekek utánzási hajlama lerövidíti a szokás tanulási folyamatát (mosakodás, kéztörölés, fogmosás, fésülködés, wc használat). Fontosnak tartjuk, hogy a felnőtt állandóan segítőkészen jelen legyen.

11. 11. Öltözködés

Az öltözködés a test védelmét szolgálja az időjárás változásaival szemben és a gyermeki önállóságot, izlésvilágot alapozza meg. A gyermekek ruházata a sokféle tevékenység gyakorlásához, az időjárás változásaihoz igazodó, kényelmes, réteges és praktikus, könnyen le- és felvehető legyen. Egészségügyi szempontból szükséges a gyermekeknek benti játszórúha és cipő, a pihenéshez pizsama, udvarra szabadidőrúha, kinti cipő, testneveléshez tornafelszerelés.

11. 12. Mozgás

A mozgás belső igény, élmény a gyermekek számára, amit felszabadultan, jókedvűen, örömmel végeznek. A gyermeki mozgásigény kielégítését a változatos tevékenységek biztosítják: csoportos séta; kocogó-futó tevékenység; prevenció fejlesztő torna; lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgás; mindennapi szabad mozgás; szervezett mozgásos tevékenységek; stb. Az óvodapedagógus feladatai a mozgásigény kielégítése és testi képességek fejlesztéséért:

- Változatos napi és heti rendben biztosítja a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését.
- Minden nap szervez mozgástevékenységet (tornaszobában, vagy az udvaron).
- Heti 1 kötelező mozgás foglalkozást vezet.
- Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával biztosítja.
- Megtervezi a helyet, időt, és a közegekben való mozgást fokozatos terheléssel, figyelembe

véve a korosztályok életkori sajátosságait.

11. 13. Edzés

Az edzés folyamatában a gyermekek ellenálló képessége fokozódik, szervezete alkalmazkodik az évszakok változásaihoz. Fontos, hogy a gyermekek minden évszakban, minél több időt töltsenek a szabadban. A jó levegő, a napfény és a víz a gyermekek edzését szolgálják.

Időjárástól függően (köd, -5 C^0 , eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 óra levegő és napfényedzést biztosíthatunk a fokozatosságot betartva. A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építhetjük (kivétel az erős napsugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak).

11. 14. Pihenés

A pihenés, az alvás az óvodás gyermekek egyéni alvásigényének kielégítését, testi fejlődését szolgálja. A nyugodt pihenés, alvás légkörének megteremtése minden óvodai dolgozó feladata: a csoportszoba levegőjének cseréje és a külső zavaró ingerek megszüntetése. A gyermekek tevékenységéhez igazodó hangnemet használunk, tehát már a pizsamába öltözés ideje alatt halkán beszélünk, majd enyhe sötétítés mellett, mesével, halk énekléssel, dúdolással, simogatással teremtjük meg a pihenéshez, alváshoz szükséges feltételeket. Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, általában 2 hetente és a gyermek megbetegedése alkalmával.

11. 15. Csoportszobák

Többfunkciósak, itt zajlik a szabad játék, a különböző tevékenységek, az étkezés, a pihenés. Falai színesek, nagy ablakokkal, világos függönnyel, ami a természetes fény besugárzását szolgálja és a nap folyamán többszöri levegő cserét tesz lehetővé. Erős napsütés esetén sötétítéssel védekezünk. Padlózata jól tisztítható. Gázfűtés biztosítja az egyenletes hőmérsékletet. A berendezési tárgyak gyermekléptékűek, esztétikusak, természetes anyagból készültek. A bútorok nagy része a gyermekek által könnyen mozgatható, formai kivitelezésük, elhelyezésük kizárja a balesetveszélyt. A gyermekek által használt eszközök, játékok elérhető magasságú polcokon találhatóak. A hagyományos és szükséges berendezések és játékeszközök elhelyezésén túl, a napi mesélés, bábozás, dramatizálás az erre a célra kialakított mesesarokban történik. Külön figyelmet fordítottunk a kézműves, az élő- és természetsarok helyének megválasztására is. Minden gyermeknek van saját fésűje, ami a közös fésűtartóban van elhelyezve.

11. 16. Öltöző

A gyermekek váltóruhája, cserecipője, tornafelszerelése a jellel és függönnyel ellátott öltözőszekrényekben kap helyet. Az öltözőben és a mosdóban esztétikus, praktikus kerámia jelek, faliképek, táblák díszítik az óvodát, melyek helyi fazekasmester munkái. Falra helyezett parafatáblákon és polcokon találhatóak a gyermekek munkái.

A szülők részére információs táblát függesztettünk ki, ahol tájékoztatást kapnak az éppen aktuális eseményekről.

A csoportszobák bejárata mellett a falon olvasható a Hetiterv, valamint a fontosabb tudnivalók, hogy a szülők nyomon követhessék a csoport nevelési-fejlesztési elképzeléseit.

11. 17. Mosdó

Minden gyermeknek van jellel ellátott, elkülönített fogmosó felszerelése. Folyékony szappan, körömkéfe áll a gyermekek rendelkezésére. Kezüket papírtörülőben törölhetik szárazra. A WC helyiségeket válaszfal és függöny határolja, tiszteletben tartva a gyermekek személyiségi jogait.

11. 18. Óvodaudvar

Az óvoda egyik legfontosabb fejlesztési tere, a gyermekek természetes mozgásigényének kielégítését szolgálja. Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kint tölthetik. Az udvarunk változatos felületű: füves, homokos, betonozott, napos és árnyékos részek váltakoznak rajta. Az udvar esztétikai szépségét adják a fák, bokrok és díszcserjék, valamint az ízlésesen kialakított fűszer és kis virágos szigetek.

Az udvar 4 csoportszobából közvetlenül megközelíthető, fedett terasszal rendelkezik. Nyári időszakban az étkezések is megoldhatóak itt, valamint az ábrázoló és kézműves szabad foglalkozások.

A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásoknak adnak lehetőséget. Több homokozóval is rendelkezünk, mivel a homokozás a gyermekek udvari tevékenységének sorában elsődleges helyet foglal el, ezeket a nyári hónapokban árnyékolókkal védünk az erős napsugárzás ellen.

Az egészségvédelem szempontjából fontos a homok évenkénti cseréje, s ha szükséges naponkénti lazítása, valamint nyáron a locsolása.

A természetes mozgások gyakorlására nagy, tágas, füves tér áll a gyermekek rendelkezésére. Egy nagyobb méretű, szilárd burkolatú felület, „kresszpálya” kialakításával, a közlekedéssel kapcsolatos szabályok gyakorlására ad lehetőség, valamint rollerezésre, kerékpározásra, labdajátékozásra.

Kerti csap biztosítja a gyermekek ivóvíz ellátását.

A vizes edzést párapapucs felállításával oldjuk meg.

Időközönként közös udvarfelújításra, kertrendezésre hívjuk össze a szülőket munkadélután keretén belül.

12. Egészséges, tiszta és biztonságos környezet megteremtése higiéniai szabályok kialakítása

Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet.

Ennek érdekében a dajkák munkájához hozzátartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés és a higiéniai szabályok betartatása a gyermekkel.

A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezelik a felnőttek, szükség esetén kezdeményezik javítását, cseréjét. Különösen az udvari, vagy játszótéri játékoknál, sétáláskor hívják fel a felnőttek a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, a biztonságos közlekedés szabályaira. A kirándulások megszervezésekor akár szülői segítséget is kérhetnek az óvodapedagógusok.

A gyermekek szükséglete szerint speciális szakemberek bevonásáról gondoskodik az óvoda: orvos, védőnő, fogorvos, szakszolgálatok segítségével. A szakszolgálat utazó logopédusával,

fejlesztőpedagógusával, gyógypedagógusával, akik hetente tartanak foglalkozásokat óvodánkban, állandó kapcsolatot tartunk fenn.

13. Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modell, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei:

- Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével, stb. párhuzamosan. Fontos: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás.
- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (lebarnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erőkifejtés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyarak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkémiények füstje, füstmérgező balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjú teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabad levegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

13. 1. A bántalmazás, az erőszak megelőzése

Alapelvek: -A WHO definíciója-

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális

sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésakor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem- és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhethet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog- és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja. Ez magában foglalhatja, de nem feltétlenül korlátozódik: egy gyermek kényszerítése, vagy készítése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra, a gyermek kizsákmányolása gyermekprostitúció, vagy más jogellenes szexuális aktivitás formájában, - a gyermek felhasználása és kizsákmányolása pornográf anyagok, videó felvételek, vagy előadások, megnyilvánulások formájában.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételt - fizikailag, lelkiileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

Az óvodapedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez.
- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.

14. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás

Alapelvek:

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások; egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkal, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felnőtt értesítése, vagy esetleg mentőhívás), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokkal hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

Általános előírások

A gyermekekkel

- az óvodai nevelési év, valamint
- szükség szerint, a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetni kell a következő védőóvó előírásokat.

Védő-óvó előírás:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás, a foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrások,
- a tilos és az elvárható magatartásforma.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni. Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

Az óvoda Házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekbalesetek megelőzése érdekében illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ-ben kerültek rögzítésre. Elsősegély doboz az irodában található.

Az óvoda berendezései, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.

15. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés célja: az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. **Feladatok:** A gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék.

- Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.
- Az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek

- erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és
- akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának),
- szokás- és normarendszerének megalapozása.

Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a

természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Az óvoda minden dolgozójának tudnia kell, hogy a gyermek akkor fejlődik (fejleszthető), ha "szeretve érzi magát", mert elfogadjuk olyannak amilyen (Gordon, 1994.).

Családias légkörben alakul ki a gyermek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, játékra ösztönöz.

A gyermekek élettere legyen barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvodapedagógus tervez meg, de adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesülhessenek. Az otthonosság érzése fokozható, ha az óvoda épületében szabadon mozoghatnak, ha bizonyos megbízásokat önállóan is teljesíthetnek.

Az óvoda hagyományai, szabály és szokásrendszere mélyíti a gyermekek összetartozását, felelősségét, feladattudatát.

A gyermekek érkezésekor az óvoda öltözőjében az alkalmanként halk zene segítheti a nyugalmat árasztó milió megteremtését.

A beszoktatás időszaka meghatározza a gyermekekben kialakuló érzelmi kötődést az óvodához, ezért az óvodapedagógus, ha a szülők erre lehetőséget biztosítanak, a gyermeket még az óvodába lépése előtt látogassa meg otthonában. Adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával: „szülős beszoktatás” keretén belül. Hozzassák el magukkal azokat a tárgyaikat, amelyekhez ragaszkodnak.

A nevelési év kezdetén az óvodapedagógus a csoportba járó „régii” gyermekeket is az újak elfogadására hangolja rá, arra, hogy, nyílt odafordulással segítsék az érkező kicsiket, illetve az újonnan érkezőket.

Szeretetteljes magatartással, az egyes szülőkhöz, gyermekekhez elfogadó odafordulással segítse az „átállás” nehéz folyamatát.

A sok érdekes játék mellett személyes kapcsolattal, mesével, ölbéli énekes játékokkal, mondókákkal kedveskedjen a gyermekeknek. A lefekvésnél az új gyermeket különös szeretettel vegye körül.

Türelemmel, tapintattal mutassa be a testápoláshoz, étkezéshez használatos tárgyakat, mutassa meg azok használatát.

Már a beszoktatás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a tevékenységeket, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltasson, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait.

Az óvodapedagógusok az érzelmi kötődések mielőbbi létrejöttéhez hitelesen alkalmazzák a megerősítés, a dicséret személyre szóló formáit. Ez a régebben járó gyerekekre is ösztönzően hat, az új társakkal való törődést utánzással ők is gyakorolják. Az óvodapedagógus az év közben érkező gyermekek fogadásában is legyen körültekintő.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását, a szociális tanulás folyamatát. Mindehhez gazdag, tevékenykedtető élet szükséges. A gyermek az egymás mellett játszástól az együttjátszásig, majd az együttjátszás és tevékenykedés során a „mintha” helyzetekben különböző viselkedéseket gyakorol, tapasztalatokat szerez, alakul szociális készsége. A viselkedést megerősítő jelzések segítik a gyermeket a kommunikációban és abban, hogy megtanulja értékelni saját és mások cselekedeteit, így megtalálva helyét a csoportban. A közösen átélt élmények a gyermekben az újra, meg újra átélés vágyát erősítik meg, az együttműködés reményében alkalmazásra serkentik. Ez egy olyan spirál, amelyben a szociális viselkedéskészség egyre magasabb szinten jelenik meg.

Az óvodapedagógus az érdektelen gyermekekre szenteljen több figyelmet, hogy mielőbb kiderítse érdektelenségük okát. A különleges gondozást, bánásmódot igénylő gyermekeket elfogadó szeretettel, példát mutató figyelemmel segítse.

Nyújtson lehetőséget ahhoz, hogy a gyermekek gyakorolják azokat a viselkedési, udvariassági formulákat, amelyek az emberi kapcsolattartáshoz, a csoportban éléshez nélkülözhetetlenek. A közös élményekkel az összetartozás érzését erősíti. A csoportban kialakult biztosságot nyújtó szabály-és szokásrendszer segít elfogadtatni a gyermekkel a csoport viselkedési szabályait.

Az óvodapedagógus hangneme, szeretetteljes kapcsolat-teremtő stílusa, mint a gyermekek és a szülők számára, s ezáltal utánzásra ösztönöz.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. A felnőtt-gyermek kapcsolatában az óvodapedagógus próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermekeket. A parancsolás helyett igyekezzen kérdezni, ami elősegíti a megértést, az átérzést. Így elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszaszorítva, hanem más irányba terelhetővé válik.

Az óvodapedagógus tudatosan törekedjen saját érzelmi kifejezőmódját hitelessé, sokszínűvé tenni, és a gyermeki érzésvilágba való beleélési képességét fejleszteni. Érezze át, hogy az óvodapedagógus-gyermek és a gyermek-gyermek viszonyát az együttes tevékenységek élményei határozzák meg. Ennek tudatában alakítsa a gyermek erkölcsi érzelmeit: szeretet, barátság, tisztelet. Formálja erkölcsi tulajdonságait, mint például a tetteközség, együttérzés, bátorság, stb.

Az óvodapedagógus a gyermek intellektuális érzelmeit, - a kíváncsiságot, a rácsodálkozást, a felfedezést, a sikert, az aktivitást – a néphagyományörzés, a természetszeretetre nevelés és a környezettudatos magatartásra nevelés hatásrendszerével tudatosan tartsa ébren, fejlessze.

Az esztétikai érzelmek alakításában a harmonikus környezet, a képzőművészeti, táncművészeti, zenei, népművészeti alkotások nyújtotta élményekre építsen.

A gyermekek tevékenységéhez az óvodapedagógus biztosítson nagy szabadságot, a pontos határok megjelölésével.

Az óvodapedagógus a többszöri „határátlépésnél” vezessen be szankciókat. Ugyanakkor adja meg a lehetőségeket a javításra. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását, de mindvégig biztosítsa a gyermeket szeretetéről. A bátortalanabb gyermekek nevelésekor minél többször örüljön a kisebb előrelépéseknek, fejlődésnek is.

Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül.

Segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.

A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni. Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak. Az óvodapedagógus örömét jelezze dicsérettel, és félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat. A humor jó segédeszköz a pozitív viszony ápolásában, a szeretet egy bizonyos formája. A nehézségeket a humor feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.

Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődhessen.

A fejlődés jellemzése az óvodáskor végére:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, tettekben, szavakban is nyilvánosságra hozzák.
- A gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőttek kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Igényükké válik a tevékenységekben való részvétel és együttműködés.
- A tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik. Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyerekek közléseit.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Értékelik saját tetteiket, és az eléjük tárt magatartási példákat. Konfliktusos helyzetben társaikkal képesek egyezkedni.
- Érvényesítik kezdeményező készségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Testileg, lelkileg és szociálisan is éretté válnak a sikeres iskolai munkára.

16. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció, különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az értelmi nevelés célja: hogy az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira,

élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Feladatok

- a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) - alkotóképesség - fejlesztése.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

A program a játékba ágyazott tevékenységeken keresztül kínálja a gyermekeknek a változatos cselekvéseken alapuló tapasztalatszerzés lehetőségeit.

Tevékenységük állandóságát a gyermekek állandó érdeklődési vágya tartja fenn. Az érzelem és a mozgás a gyermeki érdeklődés egyik irányítója, mozgató rugója. Ami iránt érdeklődik, azt törekszik megismerni, valamint a mozgásöröm készteti az újabb és újabb próbálkozásra. Érzékszervein keresztül szerzi a tapasztalatokat, az érzelmi benyomásokat. Ezeknek az érzékszervi-mozgásos sémáknak a tapasztalatai indítják el a tanulás folyamatát. Az óvodapedagógus a játéktevékenységeken keresztül megismeri a gyermekek egyéni sajátosságait. Megfigyeli, kit mi érdekel, milyen ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkezik, milyen a mozgásfejlettsége. A megfigyelés az egyes gyermek értelmi képességszintjének megállapításához szolgál adalékkul, s ez lesz az egyéni fejlesztés kiinduló alapja.

Az óvodapedagógus a megfigyelés közben számon tartja azokat a gyermekeket, akiknél nem tapasztalható belső szükségletből fakadó érdeklődés, nem fejtenek ki alkotó tevékenységet, a társas kapcsolatokban nem kezdeményezők. Ezek ismeretében alakítja ki az egyes gyermekekhez igazodó módszereket, amellyel az érintett gyermeket elindítja a fejlődés útján. A gyermek érzékszervein keresztül, tapasztalati úton ismeri meg az őt körülvevő világot. Közös alkotó tevékenységek fejlesztik értelmi képességeit. Sikerélménye hatására az emlékezeti bevésés erősebb és újra átélésre ösztönöz. Az érzelmi többlet fokozza az értelmi fogékonyságot. A közös tevékenységek, a beszélgetések során ráérez az együtt gondolkodás örömére, alakul kifejező- és problémamegoldó készsége, fejlődik gondolkodása.

A gyermek a differenciált bánásmód hatására jut el a saját értelmi képességeinek legmagasabb szintjére.

Az anyanyelv áthatja az élet minden mozzanatát, az óvodai nevelés teljes folyamatában jelen van, annak szerves része.

A gyakori mondókázás, verselés, a mindennapi mesélés, dramatizálás, beszélgetés, az éneklés által a gyermekek intenzívebben részesülnek az anyanyelv élményében. Az óvoda feladata a gyermekek beszédképességének gondozása, fejlesztése. Oldott, derűs légkör megteremtése, melyben a gyermekek természetes közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédképessége fejlődik és fejleszthető.

Az óvoda dolgozóinak céltudatosan törekedniük kell beszédkultúrájuk csiszolására.

Beszédpéldájukkal hatnak a gyermekekre, a szülőre, a munkatársaikra.

Metakommunikációjukkal együtt nagy gondot kell fordítani a beszéd hangszínére, erősségére és tempójára.

Az óvodapedagógusnak nyitott légkört kell teremtenie, ahol a gyermek „szóra nyílik”, beindul közlési vágya, nyíltan, őszintén beszél arról, ami őt foglalkoztatja. A gyermek a szóbeli közlés elemeit utánzással sajátítja el, ezért az óvodapedagógus részéről rövid, pontos, megfogalmazás szükséges.

A felismert beszédzavarok, hibák esetén szakember, logopédus segítségét vesszük igénybe. A beszéd nemcsak az érintkezés, a viselkedés-szabályozás, hanem a gondolkodás eszköze is. A beszéd és a gondolkodás fejlődése szorosan összefügg. A gyermeki gondolkodás szemléletes cselekvő tevékenység, a szókinccs gyarapításnak ezért feltétele az állandó cselekvés fenntartása.

17. Az óvodai élet tartalmi kerete

17. 1. Néphagyományőrzés, népszokás a nevelés folyamatában

Az élet megerősítette azt a feltételezést, hogy a nemzeti identitás, önismeretre nevelés fontos eszköze a néphagyományőrzés.

A néphagyományokkal, népszokásokkal, jeles napokkal kiskorban történő megismerkedés és befogadás egy örök életre meghatározó szerepet játszik. A ma élő gyermekek is ismerjék elődeik szellemi, anyagi kincseit, és ezeket a kincseket ne csak megismerjék, hanem meg is becsüljék.

A népművészi alkotások szépségével már az óvodás gyermeket is meg lehet és meg kell ismertetni. Ehhez természetesen az kell, hogy valóban szépet kapjon. A népművészetből bármikor meríthetünk a gyermekek gyönyörködtetése, az óvodai élet színesebbé, hangulatosabbá, gazdagabbá tételére céljából.

Mai világunkban az óvoda válik mindinkább a nyugalom szigetévé, ahol a régi néphagyományokat megfelelő miliőben, játékosan sok öröm és kacagás közepette lehet gyakorolni. A gyermekek kezét fogva kívánjuk bevezetni a múltunk megismerésébe, mind abban, amit apáink ránk hagytak.

Hogy mindezen feladatot maradéktalanul elláthassuk, ahhoz az is kell, hogy tisztában legyünk ne csak azzal, hogy mi tartozik a néphagyományok körébe, hanem azzal is, hogy honnan is indul, miből alakultak, mely hiedelmek táplálták ezeknek a gyökereit.

A program hangsúlyozza a hagyományőrző tevékenységformák kiválasztásánál, tervezésénél az óvodáskorú gyermekek életkori sajátosságainak szem előtt tartását. E tevékenységformák évről évre visszatérő tervezése és megvalósítása során nyílik arra lehetőség, hogy kialakuljon az óvoda belső hagyományrendszere.

A néphagyományőrzés célja: az óvodai nevelésben a múlt értékeinek megőrzése, mert hogyha eltűnnek a hagyományok egy nép életéből, akkor eltűnik annak a népnek a közössége, mert a népi kultúra „üzen a jövő nemzedékének”.

A program nemcsak a népművészeti és a jeles napok elemeit öleli fel, hanem a mindennapi élethez kapcsolódó tevékenységeket is. Ennek összefoglaló keretét évszakonkénti rendezésben az „Évkör” adja.

Az alábbi módon rendszereztük az óvodai tevékenységformákat gazdagító jeles napokat, hagyományokat:

Az óvodában ünnepelhető néphagyományőrző jeles napok.

A gyermeki élet „sorsfordulóihoz” kapcsolódó jeles napok, hagyományok.
A természet közeli életmód jeles napjai, hagyományai. Nemzeti ünnepeink és kapcsolódó hagyományaink.

17. 2. Az óvodában ünnepelhető néphagyományőrző jeles napok

Szeptember – Szent Mihály hava

Szeptember 1. – Egyed napja

A szőlőhegyeken zárónap. Jósló, rámutató nap: jó vagy rossz a szőlő és a gyümölcsstermés.
Régebben ezen a napon álltak szolgálatba a pásztorok. **Óvodában:**
Készülődünk a szüreti felvonulásra.

Szeptember 8. – Mária - Kisasszony napja

Az ősz kezdő napja. Szűz Mária születésnapja – búcsújáró nap.
A hit szerint ezen a napon a fecskék sem indulnak útnak.
Az őszi vetés kezdőnapja.
Egyes vidékeken a dióverés kezdőnapja.
Óvodában: Diót verünk az egyik óvodásunk otthonában.

Szeptember 29. – Mihály napja

Vető-nap és a tél rámutató napja. E nap után a fű sem nő tovább. Megszűnik a mézelés. Az ország sok vidékén a nyájak behajtásának, a pásztorok számadásának a napja volt. Mihálynapon vásárt tartottak.
A halak a víz fenekére húzódnak, ezért hidegebb vidéken a téli halászat kezdő napja.
Óvodában: Megfigyeljük a természet változását, gyűjtjük a természet kincseit, amit elrendezünk a természetsarokban, s díszítjük vele a csoportszobát. Megfigyeljük az állatok viselkedését, hallgatunk róluk népmeséket, verseket, mondókákat, szép őszi népdalokat. Tanulunk névcsőfolókat, vásári kikiáltó rigmusokat, segítséggel berendezik a gyermekek a Mihály-napi vásár helyszínét, árusítják saját készítésű vásárfiáikat.
Megismertetjük őket népi hangszerekkel, játszhatnak népi játékokat, népzenere táncolhatnak egyszerűbb lépéseket. Megismertetünk velük néhány ügyességi és sportjátékot, mint pl.: kakasviadal, zsákban futás, stb.

Szeptember vége – Kukoricatörés Óvodában:

Megfigyeljük a természet színeit.
Ismerkedünk a kukorica termésével, gyűjtünk csuhét, csutkát, szarát, hajat, amiket felhasználunk a játékhoz, tevékenységekhez.

Október – Mindszent hava

Október 15. – Teréz napja

A szüret kezdő napja.

Óvodában: Az óvodások részt vesznek a szüreti felvonuláson a falu lakosságával együtt. Énekeket, dalos játékokat, verseket, mondókákat tanulunk a szüretről. A szülők által szervezett szüreten tevékenyen részt veszünk a különböző munkafolyamatokban, ezáltal megismerik a gyermekek a munka menetét és az eszközök nevét. Szőlőt és a mustot kóstolunk.

Október 18. – Lukács napja

A kórházak, fürdők védőszentje, egyben a faluk védőszentje is.

Óvodában: Beszélgetünk a betegek ápolásáról, a segítségnyújtásról. Ebben az időszakban tartjuk az őszi játszóházat, ahol természetes anyagokat használunk fel az eszközök készítéséhez.

November – Szent András hava

November 1. – Mindenszentek; november 2. – Halottak napja

A mindenszentekhez és a halottak napjához a halottakra való emlékezés szokásai kapcsolódnak: a sírok megtisztítása, virággal való feldíszítése és gyertyagyújtás.

Óvodában: Az óvodapedagógusok beszélgetnek a gyermekekkel az elmúlásról, de ezt a napot nem szabad agyonmagyarázni.

Ismert síroknál, mint pl. elhunyt pedagógusok, hősök emlékműve, gyertyát, mécsest gyújtunk, amikor kísértelünk a temetőbe.

November 11. – Márton napja

A téli évnegyed kezdő napja.

A Dunántúlon e napon vágják le Márton lúdját és kóstolják meg az új bort, amelynek Márton a bírója.

Óvodában: A nap hangulatához hozzátartozó ludas mondókákat, játékokat tanulunk, játszunk. Libazsíros kenyeret eszünk lilahagymával és saját készítésű lámpással keressük meg Márton püspököt az óvoda környékén.

November 19. – Erzsébet napja

Szegények, elhagyatottak, kórházak választották védőszentül.

Időjósítás is fűződik ehhez a naphoz: ha Erzsébet napon havazik, azt mondják „Erzsébet megrázta a pendelyét/dunnáját”.

Óvodában: Erzsébet említése a gyermekjátékokban gyakori, ezért dalos játékok tanításával tudunk megemlékezni erről a napról.

November 25. – Katalin napja

Mivel e nap advent kezdete előtti napokra esik, utána már sem lakodalmat, sem táncmulatságot nem tartottak.

Időjóslo nap: „ha Katalinkor kopog, karácsonykor locsog”.

Óvodában: Gyümölcsfaágot teszünk vízbe ezen a napon, s megfigyeljük, hogy karácsonyig kihajt-e?

November 30. – András napja

András apostol és vértanú „égi születésnapja”. A hozzá legközelebb eső vasárnap, advent első vasárnapja.

„Disznóölőnek” is nevezik, mert ezen a napon kezdték a disznóöléseket.

Óvodában: Ismerkedünk az advent jelképeivel, adventi koszorút készítünk.

Adventi naptárt nézegetünk, esetleg készítünk.

December – Karácsony hava

Advent - A karácsonyra való készülődés ideje, az egyházi év kezdete.

Óvodában: Adventi játszóházat, süti vásárt szervezünk. Elhelyezzük az adventi koszorúkat a csoportszobákban és a folyosón, ezzel megkezdődik a karácsonyvárás időszaka. Beszélgetünk a kis jézus születésének történetéről, képeskönyveket nézegetünk róla.

Hetente meggyújtjuk az adventi gyertyákat, énekeket, verseket tanulunk a szeretet ünnepével kapcsolatban.

December 4. – Borbála napja

Szent Borbála a bányászok, a tüzérek és a várak védőszentje.

Katalinnal együtt a hajadon lányok pártfogójuknak tekintik. A Borbála napon vízbe tett és karácsonyra kivirágzott cseresznyeág a lány férjhezmenetelét jósolta meg. **Óvodában:** Cseresznyeágot teszünk vízbe és megfigyeljük, hogy kivirágzik-e?

December 6. – Miklós napja

Miklós a szüzek, a hajósok, a halászok és a vándordiakok patrónusa. A keleti egyház máig legtiszteltebb szentje.

A Mikulás járás hagyománya az újabb időkben terjedt el.

Óvodában: Az alkalomhoz kapcsolódó mondókákat, verseket, énekeket tanulunk. Feldíszítjük az óvodát a gyermekek munkáival. Hagyományos „Mikulás-kereső” túrát szervezünk.

Az óvoda bejáratához életnagyságú Betlehemet készítünk.

A csomagokat az óvoda SZK- tagjai vásárolják meg, majd munkadélután keretén belül készítik el.

Az óvodába érkezőket alkalomhoz illő zene fogadja a folyosón.

Ezen a napon a gyermekek és a felnőttek ünneplő ruhában jönnek az óvodába.

A szánon, vagy lovas kocsin érkező Mikulást a gyermekek énekekkel és versekkel köszöntik, akik cserébe megajándékozzák őket.

December 13. – Luca napja

E naphoz többféle hiedelem fűződik.

A Lucia név a lux, azaz a fényesség szóból származik. Neve napján meggyfaágat vágunk, vízbe tették és ha kizöldült, a lány a következő esztendőben férjhez ment.

E napon tilos volt a lányoknak, asszonyoknak dolgozni, ha ezt tették súlyosan bűnhődtek. A fiúk kotyolni jártak. Loptak szalmát, amit magukkal vittek, arra ülve mondták el köszöntőjüket, bő termést, a jószág nagy szaporulatát kívánva, amiért ajándékot kaptak.

Luca széket készítettek kilencféle fából.

Luca búzát ültettek, hajtásából következtettek a következő évi termésre. **Óvodában:** Megismertetjük a gyermekeket a Luca napi szokásokkal. Az e naphoz kapcsolódó dalokat és jókívánásokat tanulunk, búzát ültetünk, naptárt készítünk, vendégváró pogácsát sütünk, meggyfaágat teszünk vízbe. A gyerekek Luca napján kotyolnak az óvodában és az iskolában. Almával, pogácsával jutalmazzuk őket a jókívánásokért cserébe.

December 24. – Ádám és Éva napja, Karácsony estéje

December 25. – Jézus születésének napja

A karácsony előtti estén jártak a betlehemesek, akik a Szent család történetét adták elő dramatikus formában.

A családok ekkorra állítják fel a karácsonyfát, s helyezik alá az ajándékokat.

A fenyő örökzöldje az életet jelképezi.

Óvodában: Az ünnephez kapcsolódó mondókákat, verseket, dalokat tanulunk, zenét hallgatunk. Az ünnepre való készülődés már az adventi koszorú elhelyezésével elkezdődik, majd folyamatosan díszítjük az óvodát a gyermekek munkáival, fenyőágakkal, karácsonyi jelképekkel.

Megismertetjük a gyermekeket a Szent család történetével, a karácsonyi népszokásokkal, az ünneppel kapcsolatos könyveket nézegetünk, meséket mondunk. A Jézuskáról minden gyermek hallott már és tud valamit. A Betlehem a maga egyszerűségével, történetével ragadja meg a gyermeki érzelem és képzeletvilágot. Több részletben mesélünk a szálláskeresésről, a pásztorozásról, de legjobban az anya- gyermek kapcsolatát emeljük ki.

Ebben az időszakban ajándékot készítünk a gyermekekkel a szüleik részére, mézeskalácsot sütünk, gyertyát öntünk, esetleg szaloncukrot főzünk és csomagolunk.

Az ünnep előestéjén a szülők munkadélután keretén belül feldíszítik a karácsonyfát. Reggel a feldíszített fa várja a gyerekeket, az ajándékok az idő alatt varázsolódnak alá, amíg a közös karácsonyi műsort megnézzük.

Az óvodába lépőket halk karácsonyi zene fogadja a folyosón. Ezen a napon a gyermekek és a felnőttek is ünneplő ruhában érkeznek. Kézfogással, körbeállva, dallal, verssel, zenehallgatással köszöntjük a karácsonyt és egymást, aztán az ajándékokat csodáljuk meg és boldogan játszunk velük. Ezen a napon együtt tízóraiunk az ünnepi asztalnál.

Jókívánások közepette a gyermekek e napon viszik haza a Luca napi búzát és a családnak készített ajándékot.

Január – Boldogasszony hava

Január 1. – Újév napja

Hiedelmek: Amit ezen a napon cselekszünk, az egész évre hatással van. Ha nagy pelyhekben hull a hó, akkor rövid lesz a tél. Ha hideg, éles szél fúj, akkor is hosszú és hideg lesz a tél.

Szokás volt kútnál mosakodni, hogy egész évben frissek maradjanak.

Bíztak a szó varázserejében, erre szolgáltak a köszöntők.

Bab, borsó, lencse, kukorica, rizs sok pénzt biztosít.

Óvodában: Újévi köszöntőket tanítunk a gyerekekkel és ezt el is mondjuk a nagyobbakkal a kisebbek részére.

Január 6. – Vízkereszt vagy Háromkirályok ünnepe

A karácsonnyal kezdődő ünnepsorozat utolsó napja, ezen a napon gyújtják meg utoljára a karácsonyi gyertyákat a fákon.

E naphoz fűződik a háromkirály járás népszokás, gyermekek járnak házról házra köszönteni.

Ezen a napon vizet és tömjént szenteltek, innen ered az elnevezés is, hogy vízkereszt.

Szerencsevarázsló és gonoszűző nap.

Óvodában: Utoljára meggyújtjuk az adventi gyertyákat, majd közösen elbontjuk a karácsonyfát. A rajta található édességeket elfogyasztjuk, miközben felidézzük az ünnep hangulatát.

Ezzel a nappal zárul a karácsonyi ünnepkör és kezdődik a farsang időszaka.

Farsang – vízkereszttől hamvazószerdáig – mozgó nap

A bevonuló tavasz ősi ünnepe. A farsang maszkos alakoskodás, amely húshagyó kedd éjfélig tart. Ekkor kezdődik a báli szezon.

Óvodában: A farsangi mulatságot több hetes előkészület előzi meg. Farsangi mondókákat, verseket, énekeket, bálba hívogató rigmusokat, egyszerűbb tánclépéseket tanítunk a gyermekekkel. Farsangi álarcokat készítenek és díszítenek, amivel aztán játszhatnak is. Együtt díszítjük fel az óvodát a farsangi mulatságnak megfelelően, amihez felhasználjuk a gyermekek munkáit is.

E napon hangulatos zene fogadja az érkezőket. A gyermekek magukra öltik a kiválasztott jelmezeket és összegyűlnek a csoportszobákban, ahol kezdetét veszi a farsangi vigadalom, az alakoskodás, vagy a bolondos lakodalmas játék, játékos ügyességi versenyek, stb. A közös játék után mindenki egyenként is bemutatkozhat akár verssel, vagy énekkel is, ha elég merész, de ez nem kötelező. Majd egy jót mulatunk népzeneire, s ezt követi a közös eszem-iszom, amihez a segítséget a szülők adják, hiszen ők hoznak farsangi fánkot, különböző süteményeket, üdítőt, stb. A délelőttöt közös játék, tánc zárja, majd ebédre is az ünnephez illő teríték és étel kerül az asztalra.

Február – Bőjtelő hava

Február 2. – Gyertyaszentelő Boldogasszony hava

Általában elterjedt időjárás- és természetjósító megfigyelések kapcsolódnak hozzá: ha ezen a napon kisüt a nap, és a medve meglátja az árnyékát, visszamegy a barlangjába és még negyven napig tart a hideg.

Óvodában: Medvetáncoltató énekeket tanítunk a gyermekekkel.

Február 19. – Zsuzsanna napja

Időjósító nap: Zsuzsanna elviszi a havat és megszólaltatja a pacsirtákat. **Óvodában:** Természeti megfigyelést végzünk.

Február 24. – Mátyás napja

Ehhez a naphoz is időjósító megfigyelés fűződik: „Ha Mátyás jeget talál, akkor töri, ha nem talál, akkor csinál.”

Óvodában: Természeti megfigyelést végzünk.

Március – Bőjtmás hava

Március 18., 19., 21. – Sándor, József, Benedek napja

A tavaszi napéjegyenlőség kezdete. Időjósításra vonatkozó következtetéseket vontak le az emberek: ha ezeken a napokon kisüt a nap, akkor hosszú, meleg nyár várható; ha nem, akkor hosszú lucskos ősze lehet számítani.

Benedek napjához kapcsolódó népi megfigyelések: a mennydörgés szárazságot hoz, ha fúj a szél, akkor az év minden napján fúj; termésfakasztó nap a fűre.

Gyermekmondókák is kapcsolódnak e napokhoz: „Sándor, József, Benedek, zsákban hoznak meleget.”

Óvodában: Természeti megfigyelést végzünk és éneket, verset tanítunk a gyermekeknek.

Április – Szent György hava

Április 1. – A bolondozás napja

Tréfálkozások és beugratások napja. Csúfolódó versikék kapcsolódnak hozzá.

Óvodában: Névesűfolókat és egyéb mondókákat tanítunk a gyermekekkel.

Húsvét - mozgónap

Régebben az ébredő természet, a tavasz kezdetének ősi ünnepe volt, ma a kereszténység legnagyobb ünnepe. Krisztus feltámadása.

Legfontosabb szerepe a víznek volt. A víz külsőleg-belsőleg tisztító, gyógyító, termékenységvarázsló erejébe vetett hit alapján. Ezt példázza a húsvét hétfő régi elnevezése: vízbevető-, vízbehányó hétfő.

Óvodában: A legnépszerűbb népszokás a locsolkodás és a tojásfestés.

Megismertetjük a gyermekeket a különböző tojásfestési, tojásdíszítési technikákkal. Ezekből az elkészült tojásokból haza is visznek, illetve az óvodát díszítjük velük, tojásfát készítünk. A fiúkkal locsolóverseket tanítunk, hogy húsvét hétfőjén meglocsolhassák a lányokat, amiért ajándékot kapnak.

Ajándékot, játékokat vásárolunk a gyermekek részére, amit az udvaron találnak meg hosszas keresgélés után, majd dalos játékozunk a tavasz eljövetelének megünneplésére. Előzetes megbeszélés alapján a csoportok komatálat visznek a másiknak, a „Komatálat hoztam...” kezdetű dal kíséretében. A komatál tartalma a közösen elkészített sütemény. Az SZK tagjai vásárolják meg a „nyuszi” ajándékot a gyermekek részére.

Április 24. – Szent György napja

A magyarságnál az állatok kihajtásának a napja.

E naptól számítja a néphagyomány az igazi tavasz kezdetét. Naphívogató gyermekdalok kapcsolódnak hozzá.

Óvodában: Naphívogató és tavaszváró gyermekdalokat tanítunk a gyermekekkel, amiket elsősorban az udvaron játszunk.

Kiszebáb égetés – télűzés-tavaszcélzás

Óvodában: Az óvodás gyermekekkel keresztbe kötött faágra szalmából bábút készítünk, amit fel is öltöztetünk mókásan. A nagyobb fiúk a vállukon viszik ki az udvarra a kiszebábót, miközben mondjuk a tanult rigmust és átbújunk a zöldágból készített kapu alatt is. A gyermekekkel együtt égetjük el a kiszebábót, miközben tavaszi énekeket énekelünk, mondókákat, verseket mondunk. Ezzel űzzük el a telet és hívjuk a meleget, a tavaszt.

Május – Pünkösöd hava

Május 1. - Majális napja

A májusfa a természet ujjá születésének jelképe. A lányok udvarába szokták állítani a legények, ezzel adták tudtára a falunak, hogy kinek udvarolnak. A fát szalagokkal és más ajándékokkal díszítették fel és május végén, vagy pünkösdkor táncolták ki. Ez a majálisok napja. Az emberek kimennek a szabadba, ahol zenével, énekkel és egyéb szórakozással töltik el a napot.

Óvodában: Az óvodaudvaron a fiúk az apukák segítségével feldíszítik szalagokkal a májusfát, amit a lányok csak a felállítás után láthatnak meg. A feldíszített májusfa a tavasz köszöntését jelképezi. Együtt dalos játékozunk a májusfa körül, s tavaszi dalokat énekelünk. A Bozsik-focis fiúk futball mérkőzésre hívják ki édesapjukat, miközben a lányok és a többiek drukkolhatnak nekik.

Május 12., 13., 14. – Pongrác, Szervác, Bonifác napja

Fagyosságok. Természsóló nap.

Óvodában: Természeti megfigyelést végzünk.

Május 25. – Orbán napja

Ezen a napon kezdenek a méhek rajzani.

Orbán főpatrónusa a szőlősgazdáknak és vincelléreknek. Szobra megtalálható a keresztutakon és a szőlőskertek kápolnáiban.

Időjóslo mondókák is fűződnek e naphoz.

Óvodában: Természeti megfigyelést végzünk.

Pünkösdi napja – mozgónap

Húsvét után 50 nappal kezdődik a pünkösdi. Sok helyen ezen a napon versenyjátékokat játszottak. A győztes, vagyis a pünkösdi király uralkodott ezen a napon. Pünkösdi királyságnak nevezik az értéktelen, múló hatalmat. Ehhez a naphoz kapcsolódik a pünkösdi királyné-járás szokása is.

Óvodában: Pünkösdi dalos játékokat, énekeket tanítunk a gyermekekkel.

Versenyjátékok keretén belül kiválasztjuk a pünkösdi királyt a fiúk közül, a lányokkal pedig pünkösdi királyné-jarást végzünk.

Tavaszköszöntő népi dalos játék csokor bemutató – Májusfa kitáncolás

Óvodában: A tanult dalos játékokból összeválogatunk egy-egy csokorral minden csoportban és előadjuk azt a szülők és más vendégek részére az udvari „színpadunkon”.

A szülőkkel és a vendégekkel együtt közösen kitáncoljuk az udvaron állított májusfánkat, majd a fiúk az apukák segítségével ledöntik azt.

A szülők üdítővel, süteménnyel kedveskednek a gyerekeknek.

17. 3. A gyermeki élet „sorsfordulói”-hoz kapcsolódó jeles napok, hagyományok

Az óvodába érkező gyermekek fogadása

Az újonnan érkező gyermekeket először lehetőség szerint az otthonukban látogatjuk meg családlátogatás keretén belül, hogy már ismerősként fogadhassuk őket majd mi az óvodában.

Már az óvodába járás előtt is lehetővé tesszük, hogy a leendő óvodások ellátogathassanak egy-egy délutánt az óvodába ismerkedés céljából a „Bekukucsáló”, valamint a Játszóházak szervezése alkalmával.

Az új gyermekek szülei részére szülői értekezletet tartunk.

A gyermekek névnapja és születésnapja az óvodában

A névnapok és a születésnapok fontos állomásai az emberi életnek. Dallal, verssel köszöntjük fel a gyermekeket mindkét jeles nap alkalmával. Névnapkor süteményt, születésnapkor tortát szoktak hozni a szülők, s üdítőt, hogy még hangulatosabb legyen az ünnep. Az óvodapedagógusok valamilyen apró ajándékkal kedveskednek az ünnepeltnek.

Gyermeknap

Május utolsó vasárnapja gyermeknap, ezért az előtte való szombati nap délelőttjén mi is megünnepeljük ezt a faluközösséggel együtt, mint Családinap-gyermeknap.

Az iskolába menő nagycsoportosok ballagása

A gyermekek ünnepi ruhába jönnek vissza az óvodába.

A nagycsoportos óvodások virággal kezükben, ballagási táskával vállukon, - amibe csoportképet, pogácsát, radírt, ceruzát, s egy kis noteszt helyezünk el, - járják végig az óvodát és az udvart, s énekelve, verselve búcsúznak el az óvodában maradó társaiktól, akik szintén versekkel kívánnak nekik jó tanulást. Magát az ünnepséget az iskolai tornateremben tartjuk meg a magas létszámra tekintettel.

A ballagás végén szépen terített, ünnepi asztalnál elfogyasztják a süteményeket és az üdítőt, amit a szülőktől kapnak.

Kirándulások

Hagyománnyá vált óvodánkban, hogy évvégén minden csoport a szülőkkel együtt közösen elviszi a gyermekeket egy nagyobb kirándulásra valahova a közelbe. Próbálunk olyan helyet választani, ahol tapasztalataikat is növelhetjük a környező világ megismerésével kapcsolatban, mint pl.: a balatonedericsi Afrika Múzeum, a Kis-Balaton élővilágának megfigyelése, zalaegerszegi skanzen meglátogatása, stb. , de tanév közben is igyekszünk minél több helyre elvinni a gyermekeket pl: Balaton part, keszthelyi Festetics kastély parkja, Tapolcai Malomtó, vonyarcvashegyi Szt. Mihály kápolna, fenékpusztai kutatóház stb.

Anyák napja

A csoportokat ünnepivé varázsoljuk a gyermekek munkáival és sok-sok virággal, valamint a gyermekek is ünnepi ruhába érkeznek az édesanyák és a nagymamák köszöntésére, ami délután történik az óvodában. A vendégeket alkalomhoz illő, halk zene fogadja.

Az anyák napja az egyik legszebb és legbensőségesebb ünnep. Saját készítésű ajándékkal, teával, süteménnyel, virággal, valamint énekekkel, versekkel köszöntik a gyermekek az édesanyákat, nagymamákat.

Idősek köszöntése

Az idősek köszöntését a vöröskereszt szervezi a faluban, s a nagycsoportos óvodásaink is szerepelnek egy dalos-játékcsoport bemutatásával, vagy egy mese dramatizálásával, hiszen a nézőtérén ott ülnek az unokáikra büszke nagymamák, nagypapák is.

Ovis tábor

A nagycsoportosok részére a nevelési év utolsó hetében tábort szervezünk, a környezetvédelem jegyében. Naponta változatos élményekkel gazdagítjuk a gyermekeket.

17. 4. A természet közeli életmód jeles napjai, hagyományai

Szeptember 21. – A magyar dráma napja

Dramajátékkal emlékezünk meg e napról.

Október 1. – Zenei világnap; Az idősek világnapja Ének-zene foglalkozás keretén belül zenehallgatással emlékezünk meg róla. Beszélgetünk az idős emberekről és műsorral készülődünk az idősek köszöntésére.

Október 4. – Az állatok világnapja

Falusi állattartást tekintünk meg.
Beszélgetünk az állatok védelméről.

Október 21. – Földünkért világnap

Egy fát, bokrot, vagy díszcserjét ültetünk az óvoda udvarán. Az óvoda udvarát rakjuk rendbe a szülőkkel együtt.

Január 22. – A magyar kultúra világnapja

Egy szép verset, zenei művet, vagy művészeti alkotást hallgatunk meg, az óvodás gyermekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével. Házi vers, mesemondó versenyt szervezünk óvodásainknak, felkészülésben a szülők segítik a gyermekeket.

Február 2. – A vizes élőhelyek világnapja

A Balaton Múzeum állandó kiállítását tekinthetjük meg a nagycsoportos gyermekekkel. Csúszkálunk a Balatonon.

Február 13. – A betegek világnapja

Beszélgetünk a betegségekről, s a megelőzésről, a vitamindús és változatos táplálkozásról. Vitaminsalátát készítünk.

Március 22. – A víz világnapja

A vízzel végezhető megfigyeléseket, kísérleteket végzünk.
Kirándulunk a Balaton-partra.

Április 11.- Költészet napja

Területi vers-mesemondó versenyt szervezünk a környékbeli és intézményünk óvodásainak részvételével.

Április 22. – A föld napja

A földgömböt nézegetve beszélgetünk a világ többi nemzetéről. A sokféleség megtapasztalása könyvek segítségével.

Május 5. – Európa napja

A földgömböt és a térképeket tanulmányozva beszélgetünk Európa országairól.

Május 10. – Madarak és fák napja

Kirándulást szervezünk ezen a napon, s amennyire lehetséges megfigyeljük a madarakat, s a természetet. Madáritatót készítünk az óvoda udvarára, s rendszeresen feltöltjük azt. Fát, bokrot, vagy díszcserjét ültetünk az udvaron.

„Zöldnap”

Az év folyamán hetente visszatérő zöldség-, vagy gyümölcsfeldolgozó nap.

Sport nap szervezése

„Túranap”

Évszakonként túrára indulnak az óvodai csoportok a falun belül, ahova a szülők is elkísérhetik a gyermekeket igény szerint.

Összel: szalonnasütéssel lehet még élményszerűbbé tenni, ha valamelyik család vállalhatja a házigazda szerepét.

Tél: a téli táj szépségének megcsodálása, a hóval megvalósítható játéklehetőségek kiaknázása, mint pl. szánkózás, hógolyózás, hóember építése, stb.

Tavaszi: virágkoszorú, nyaklánc, karkötő, stb. készítésével még gazdagabbá lehet tenni az ébredő természet megfigyelésének lehetőségét. Nyár: egy délelőtti eltöltése a nagyközség valamely nevezetességén.

17. 5. Nemzeti ünnepeink és kapcsolódó hagyományaink

Október 23. – Nemzeti ünnep

Csoportonként megemlékezés a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően.

Március 15. – Nemzeti ünnepünk napja

Az óvodás korú gyermek a nemzeti ünnepekből az eseményt, s nem az eszmét érti meg. A szabadság, a forradalom még nagyon elvont fogalmak az ő részükre, ezért csak érzelmi oldaláról közelítjük meg az ünnepet.

Minden gyermek és dolgozó ünnepi ruhába jön ezen a napon az óvodába, amire felkerül a kokárda is.

Képeket gyűjtünk az eseménnyel kapcsolatban, nemzeti színű zászlót, kokárdát, lobogót, csákót készítünk a gyermekekkel, amivel aztán feldíszítjük az egész óvodát. Kossuth dalokat, népdalokat, s történeteket hallgathatnak az ünneppel kapcsolatban.

Otthonról az édesapjukkal együtt készített kardot hozhatják el, s azzal „harcolhatnak” egymás ellen az udvaron, természetesen csak barátságosan.

Az ünnep napján zászlóval a kezükben, csákóval a fejükön közös énekléssel, „meneteléssel” elvonulnak a Polgármesteri Hivatal udvarán felállított kopjafához és elhelyezzük a zászlainkat, kokárdáinkat, lobogóinkat, valamint a nemzeti színű zászlóval átkötött, erre a célra hajtattott aranyvessző csokrainkat.

„Óvodáskorban a magyarság tudatalatti elemeinek beültetése, lassú fejlesztése a feladatunk. Magyar mivoltunk épületének mintegy a földalatti alapjait kell itt lerakni.”

/ Kodály Zoltán – Visszatekintés /

18. Az óvodai élet tevékenységformái

18. 1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a

kisgyermek elemi pszichikus szüksége, amelynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó, tagolatlan benyomásait játékába tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt: a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítőtve, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorlójátékhoz, a szimbolikus játékokhoz, konstruáló játékhoz, a szabályjátékhoz.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységsszervezésben is meg kell mutatkoznia.

A játékfajták közül a legmeghatározóbb a szerepjáték, mint a személyiségfejlődés kibontakoztatására a legtöbb lehetőséget kínáló játékfajta. Azon keresztül szerzi meg a gyermek a legtöbb tapasztalatot, ismerkedik a környező világgal, a valóság tárgyaival, azok tulajdonságaival, az emberi kapcsolatokkal és magatartással, a valóság jelenségeivel, eseményeivel.

A szerepjáték kiindulópontja mindig valamilyen élmény. A tartalmas, elmélyült szerepjátékhoz nyugodt körülmények, megfelelő tárgyi-környezeti feltételek és hosszú idő szükséges. Ezért különösen fontos, hogy a napirendben a délelőtti folyamán hosszú időt biztosítsunk a szerepjátéknak, reggel 8 óra körül pedig a mindennapos mesélésnek. A játékidő elején hallgatott mese a gyermek gondolataiban megmarad, s ezért tartalmában gazdagítja, színesíti a szerepjátékot. Különösen a népmesék nagyon fontosak, mivel a népmesék és a gyermek szerepjátékában hasonló vonások fedezhetők fel.

Természetesen a más játékfajták is fontosak, így pl.: az építő, a konstruáló, a szabály, a különböző képességfejlesztő, a mozgásos, a népi, a dalos játékok. Ezek az óvodai élet más területein kapnak dominanciát.

A játék feltételrendszere

Légkör

Az elmélyült játék alapja a nyugodt és biztonságérzetet keltő légkör, melyben a gyermekek szabadon szervezik meg játékukat, önállóan választják hozzá a társat, helyet, eszközt, s az időt, hogy meddig van kedvük játszani. Szeretetteljes légkörben könnyebb egymás elfogadása, a toleráns óvodapedagógusi minta pedig példaértékű. Teret engedünk a

kreativitásnak, az ötletek szabad áramlásának, a másik gyermek meghallgatásának, hogy kialakulhasson az alkotó együttműködés. Ehhez csak annyi szabályt vezetünk be, ami segíti e rugalmas, oldott légkör fenntartását. **Hely**

A gyermekek szabad mozgását, biztonságát, játékuk térbeni kibontakozását szolgálja. A játék színtere a csoportszoba és az udvar. A játéktér növelhető galéria építésével. Az óvodapedagógus a gyermekek közreműködésével állandó és ideiglenes játszóhelyeket, kuckókat alakít ki. Ügyel arra, hogy a különböző játszócsoportok ne zavarják egymást. Az irodalmi és zenei élmények befogadására alkalmas hely a csoportszoba legnyugalmasabb része (zene- és mesesarok), amely a bábozás és dramatizálás színtere is. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek „kincses ládája”.

A séták során közösen gyűjtött, vagy vásárolt, esetleg otthonról hozott növényeket, terméseket, anyagokat, stb. az élősarokban helyezzük el, melyek játékgazdagító lehetőséget is nyújthatnak a mellett, hogy feldolgozzuk azokat.

A vizuális tevékenységek gyakorlására kialakított kézműves sarokban az egész nap folyamán a gyermekek rendelkezésére állnak az ehhez szükséges anyagok.

Állandó helyet kap az építő és konstruáló játék is.

A gyermekek a csoportszoba kisebb, mozgatható bútorait, a térelválasztó elemeket is saját elgondolásaik alapján variálhatják játékaikban.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért arra ösztönözzük őket, hogy minél több mozgásos tevékenységet végezzenek ott, valamint alkalmas az udvar a népi játékok játszására is. Az óvodapedagógus segítse az udvari szerepjáték kibontakozását is.

Játékidő

A játékidő a napirend sajátosságából fakadóan folyamatos. A gyermekek a délelőtt elkezdett játéktémát akár több napon keresztül is folytathatják.

A napirendben szereplő egyéb tevékenységek belesimulnak a játék folyamatába. Időlegesen megszakítják ugyan, de nem tördelik szét, kivételt képeznek a konkrét szervezést igénylő kötött foglalkozások, mint pl. a testnevelés foglalkozás, vagy a séták.

Az óvodai élet szervezésében arra törekszünk, hogy a gyerekekkel minél több időt tölthessünk az udvaron.

A játék eszközei

A mai kor játékaik nem minden esetben felelnek meg a jó ízlésnek, a játék funkciójának. A játékok legyenek esztétikusak, igazodjanak a gyermekek életkorához, segítsék elő a sokoldalú fejlődést. Fontos, hogy fantáziálásra, gondolkodásra, problémamegoldásra serkentsen.

A játékszerek megválogatásában tükröződik az óvodapedagógusi igényesség.

A mai játékeszközöket egészítik ki a népi játékeszközök: falovacskák, rongybabák, stb. Jól lehet játszani a környezetben fellelhető anyagokkal is: kavics, kagyló, falevél, ágdarab, stb.

A dramatikus játékeszközök megmozgatják a gyermekek fantáziáját. Az esztétikus textiliák, a színes leplek, az ízlésesen elkészített korona, palást, tarisznya, mind elindító lehetnek egyegy szerepjátéknak, mesedramatizálásnak, spontán „mintha” játéknak. Ezek az anyagok az építő játékban is új színfoltként jelenhetnek meg.

A gyermeki önkifejezés lényeges eszköze a báb is. Ezért fontos a báb, valamint a dramatikus eszközök állandó jelenléte a gyermekek óvodai életében.

A játék személyiségfejlesztő hatása

A játékban a gyermek teljes személyisége fejlődik. A játéknak az értelmi képességekre gyakorolt hatása jól mutatkozik az érzékszervek működésének pontosabbá válásában.

Fejlődik az észlelés, a megfigyelő képesség, az önkéntes és szándékos figyelem, az emlékezet és felidéződés, a képzelet működése, a gondolkodás. A játék közben felmerülő nehézségek leküzdése alakítja a gyermek intellektuális tevékenységét.

A szituációk létrehozása megmozgatja a gyermek alkotó képzeletét, fantáziáját. Fejlődik szellemi aktivitása, beszédkézsége, problémaérzékenysége, helyzetfelismerő képessége.

A gyermek mozgáskészsége is fejlődik. Újfajta mozgásokat tanul, melyeket a szabadban és a teremben egyaránt gyakorolhat. Alakul térérzékelése, fejlődik nagymozgása és a szenzomotoros kézügyessége.

A gyermek közel kerül az erkölcsi szokások felismeréséhez, elfogadásához. Formálódik erkölcsi ítéletalkotása, alakul illembeli viselkedése, udvariassága.

Az átélt játéköröm, sikerélmény vagy kudarc erős érzelmeket vált ki, így a gyermek tanulja kezelni érzelmeit. Feszültség levezető hatása a gyermeket oldottá teszi. A siker újra-átélési vágya kitartásra ösztönzi.

A játék felerősíti a szocializálódás folyamatát. A játékban a gyermek felfedezi a másikat, és más képet alakít ki önmagáról is. A közös játék öröme, az élmény együttes megtapasztalása alakítja a társakhoz való viszonyát. Megjelenik az együttérzés, kibékülés, vigasztalás, kivárás, engesztelés érzése. Kommunikációs kapcsolatteremtő készsége fejlődik.

A játékkörnyezet derűs harmóniája, biztonságot adó légköre, áttekinthető rendje ösztönzi a gyermeket a játékközelítés betartására. Mindezek hatására alakul a fegyelem, ami nem csupán játékfegyelem.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkeznek a szerepjáték.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák.
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által elfogadott viselkedési szabályok.
- Kapcsolatteremtő készségük gazdag, kulturált és érthető.

Munka jellegű tevékenységek

A gyermeknek munka jellegű tevékenysége örömmel és szívesen végzett tevékenység.

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tanulással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás, segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízatások teljesítése, a környezet-, a növény- és az állatgondozás, stb.).

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Az óvodás gyermekek munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik.

Az óvodába kerülő gyermekek utánozni kívánják a náluk idősebb gyermekeket, akik szívesen mutatják meg ügyességüket, és örömmel segítenek megtanítani a kicsiket a szabályokra, szokásokra, amire a felnőttektől is példát látnak.

Már az óvodába lépésüktől a gyermekeket arra szoktatjuk, hogy igényeljék környezetükben a rendet, tisztaságot és ennek kialakításában és megőrzésében is tevékenyen vegyenek részt.

Az önkiszolgálással, testápolással, öltözködéssel, étkezéssel kapcsolatos tennivalókat a különböző életkorú gyermekek vegyes csoportban egymástól nagyon jól megtanulják.

Ennek érdekében az óvodapedagógusok egyéni és csoportos megbízatásokkal látják el a gyermekeket, amelyeket szívesen vállalnak.

A siker feletti öröm motiválja őket az újabb feladatvállalásra, ezért az óvodapedagógusoknak sokat kell buzdítani és dicsérni. Fontos, hogy sokféle feladattal és nevelési helyzettel találkozzanak a gyermekek, amelyekből fejlettségüknek és képességeiknek megfelelően választhatnak. A munkavégzés során kialakul és fejlődik az egymás iránti segítőkészség, felelősségtudat, a célirányos kötelezettségvállalás.

Fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a vállalt munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények- és az állatok gondozásában.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Szeretnek meglepetést készíteni a kisebbeknek, a szüleiknek és az óvoda dolgozó

18. 2. A tevékenységekben megnyilvánuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán, de lehet szervezett tevékenység is, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le csupán az ismeretszerzésre, hanem az óvodai élet egészében jelen van: a természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységeken és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja: az óvodás gyermek képességeinek, kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségeinek biztosítása, kreativitásának erősítése.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a Napirend és a Hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartalmú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartalmú (5-35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- Utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szabály és szokásrendszer alapján).
- A spontán játékos tapasztalatszerzés.
- Játékos cselekvéses tanulás.
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.
- A gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Az óvodai tevékenységek nagy részét a játékba integrált, kötött illetve kötetlen formában szervezzük, melyekben megvalósítható a foglalkozástárgyi integráció és a témakoncentráció. A gyermekek fejlettségéhez és képességeihez alkalmazkodva differenciált kiscsoportos, un. mikro-csoportos rendszerben foglalkozunk, melyben ténylegesen megvalósulhat az egyéni bánásmód is. A mikro-csoportos foglalkozási formában az iskolába menő gyermekek kötetlen ill. kötött, a többi gyermek pedig fejlettségének, érdeklődésének, figyelmének tartóssága, stb. szerint kötetlen módon vehet részt, de az iskolaköteles gyermekeket serkenteni kell a rendszeres részvételre.

A tevékenységek megszervezésében jellemző szokásrendszer érvényesül, miszerint csak nyugodt, zavartalan körülmények között tud az óvodapedagógus a tevékenységen részt vevő gyermekekre figyelni.

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális foglalkozások:

- Mozgás
- Ének, zene, népi játék, tánc
- Verselés, mesélés

Mikro-csoportos foglalkozások:

- Verselés, mesélés
- Ének, zene, népi játék, tánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- A külső világ tevékeny megismerése
- Matematikai jellegű tevékenységek

Egyéni foglalkozások:

- Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint.

A fejlődés jellemzése az óvodáskor végére:

- Az óvodás gyermek majd az iskolában szocializálódik iskolássá. □ A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez.
- A szociálisan egészséges gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.
- A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

A 2009. tanévtől óvodánkban bevezetésre került a kompetencia alapú oktatás, egy csoportban egészében, a többi csoportban részben. A tématervek elérhetők:

http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciaterulek/ovodai_neveles/index.html

A 2017/2018-as nevelési évtől minden csoport a Néphagyományörző Óvodai Program szerint dolgozik.

18. 3. Verselés, mesélés

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is megelevenítő, átéltesítő szemléletmódja, és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett, intim állapotban eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. A mondókákat és a meséket régen a szájhagyomány élte. A kisgyermeket születésüktől fogva „irodalmi környezet” vette körül. Az altatók, a dúdoló, az ölbéli játékok az érzelmi biztonságát erősítették meg. A természettel, az emberi környezettel kapcsolatos népköltészeti alkotások végigkísérték a gyermekort. Néphagyományörző Óvodai Programunk is ezt az irodalmi hatást kívánja őrizni.

A mese, vers, mondóka anyag zömmel a népköltészet tárházából származik. A gyermek érzelmein át épülnek be az ízlésvilágukba, alapozzák meg „kulturális anyanyelvüket”.

Az irodalmi nevelés célja: a gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek, mondókák zeneiségével, rímeinek csengésével.

Feladatok:

- Az irodalmi anyag igényes összeállítása.
- Megfelelő légkör, hely, eszköz biztosítása a mindennapi meséléshez, verseléshez, dramatizáláshoz, bábozáshoz, dramatikus játékokhoz.
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése.

Az irodalmi nevelésben nagy szerep jut a mindennapi élet hagyományaihoz, szokásaihoz, a jeles napokhoz, ünnepekhez, a természet jelenségeihez, változásaihoz kapcsolódó mondókáknak, meséknek, találós kérdéseknek, szólásoknak, közmondásoknak és dramatikus népszokásoknak.

A népköltészetén túl klasszikusaink, mai magyar költőink gyermekek számára írt versei, elbeszélései is helyet kapnak az irodalmi anyagban.

Az óvodáskorúak verse elsősorban a népi mondóka, melynek nagy része mozgással is lejátszható. Ilyenek a felnőttek játéka a kicsinyekkel, a természettel kapcsolatos mondókák, stb.

A gyermekeknek fontos a mindennapi mesehallgatás, ami reggel ötletet adhat a szerepjáték kibontakozásához, alvás előtt pedig a szendergési folyamatot indíthatja el. A mese többszöri meghallgatása után pedig a mese dramatikus feldolgozásának élvezői lehetnek. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerkedjenek a bábokkal, majd legyen lehetőségük nekik is rögtönözni bábjátékot, később a meséket megjeleníteni.

Nagycsoportos korokra a gyermekek ismételgessék a már tanult rigmusokat, kiolvasókat, gazdagodjon mondóka repertoárjuk, ismételgessék az előző években tanult verseket, újakat tanuljanak hozzájuk. A hallott egyszerű meséket önállóan tudják dramatizálni, bábozni.

Az óvodapedagógus az irodalmi foglalkozásokat általában kötetlen formában szervezi.

A foglalkozásokat átgondolt anyagválogatás az irodalmi anyag tudatos időrendi ütemezése előzi meg.

Az irodalmi élmény nyújtásának állandó helye van, ahol a gyermekek által használt mesekönyvek, hangszerek, bábok, dramatikus kellékek találhatóak. A mesélés családi, szeretetteljes légkörben zajlik, külső, elterelő ingerek nem zavarják. Az óvodapedagógus egész lényé árássza azt, amit közvetíteni akar. Teremtsen szemkontaktust, hogy a mesélése hatására a gyermekek tudjanak belső képet alkotni. A kötetlen jellegű kezdeményezés, a rendszeresen visszatérő hangulateltelő elemek (furulyaszó, dal, csengettyű, stb.) és a gyermeki várakozást kielégítő irodalmi élmények hatására a gyermekek önként vállalt „kötelező” foglalkozásává, mindennapos igényévé válik.

Az irodalmi anyag összeállítása: a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével és érdeklődési körének megfelelően történik.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek szívesen ismételgetik a rigmusokat, mondókákat, verseket.
- Várják, igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak.
- Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással megjeleníteni.

18. 4. Ének, zene, népi játék, tánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenehallási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A zenei nevelés célja: a szép, tiszta éneklésre való szoktatás, az énekes játékok, a zene megszerettetése, valamint a gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének fejlesztése, játékos zenei alkotókedvük ösztönzése.

A közös éneklés és játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát, zenei anyanyelvét.

Feladatok:

- A felhasznált zenei anyagok igényes összeállítása (népi mondókák, pentaton karakterű, 6 hangterjedelmű népi dalos-játékok, stb.)
- A zenehallgatás anyagának kiválasztása (hangulatokat, érzelmeket közvetítsen, mintát nyújtson)
- Az óvodában eljátszható énekes-népszokások feldolgozása
- A készségfejlesztő zenei elemek meghatározása
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek zenei anyanyelvének kialakítása és fejlesztése, valamint az esztétikai, zenei ízlés és a mozgáskultúra formálása.

A mondókák lehetnek: ölbe vevők, cirógatók, csiklandozók, tapsoltatók, ujj- és tenyérjátékok, lovagoltatók csúfolók, kiszámolók, páros fordulók, stb.

A dalos-játékok fajtái: állathívogatók, naphívogatók, esővárók, sípkészítők, játékra hívogatók, leánykérők, kifordulós játékok, ludas játékok, kapus játékok, küzdő játékok, sorjátékok, csúfolók, stb.

A **zenehallgatás** anyaga az óvodapedagógus igényes válogatását tükrözi, nép- és műdalok alkotják, élő előadásmódban, de ritkán gépi zene is felhasználható.

Azok az **énekes népszokások** fordulnak elő az óvodában, amelyek megfelelnek a gyermekek életkori sajátosságainak, kapcsolódnak az évszakok változásaihoz, az évente visszatérő naptári ünnepekhez.

Készségfejlesztő zenei elemek az óvodában: tiszta, csengő hangképzés, egyenletes lüktetés, dallam- és ritmusmotívum visszaadása, tempó (gyors-lassú), dinamika (halk-hangos), hangmagasság (magas-mély) érzékelése, éneklése és a zenei hangsúlyok kiemelése. A zörejek közül megfigyelhetők a természet hangjai, az emberi-, állati hangok, a hangszerek hangjai és a

környezet zörejei. A hangszerekkel való ismerkedés különleges izgalmat és élményt jelent a gyermekeknek, a zenei készségfejlesztésben fontos szerepet játszik. Láthatatlan szállal köti őket a muzsikához, amelyet az óvodapedagógus hangszerének, zenélésének a tisztelete erősít. Lehetőség nyílik a népi hangszerek megismerésére, készítésére is.

A gyermekjátékokban előforduló egyszerű táncos mozgások, változatos játékmozdulatok és térformák fejlesztik a gyermekek ritmusérzékét, mozgását. Előkészítik a későbbi néptánc tanulást.

A zenei nevelésszervezeti formája lehet kötött és kötetlen egyaránt. A zenei képességfejlesztő játékokat mikro-csoportos formában, kötött jelleggel szervezzük meg a nagyobb gyermekek részére, ahol figyelembe vesszük a gyermekek egyéni képességeit is, és lehetőségünk nyílik a differenciálásra is. Az énekes játékokat pedig kötetlen formában tartjuk a csoportszobában, vagy jó idő esetén, az udvaron az egész csoport részére, amibe általában a másik csoport gyermekei is szívesen bekapcsolódnak.

A zenehallgatás különböző tevékenységekhez kapcsolódik, a hangulat és a téma alapján. A délutáni pihenéskor mindig énekelünk, dúdolgatunk, hogy elősegítsük a szendergési állapotot a gyermekeknél. Lehetőséget teremtünk arra is, hogy néhány perces kórusművet, klasszikus zeneművet hallgathassanak meg a gyermekek. **A zenei nevelés személyiségfejlesztő hatása:**

Az ölbe vevős, mondókás játékok, a testközelség, az érintés, pozitív érzelmeket ébresztenek, szerepet játszanak az érzelmi kötődés kialakulásában. Az egyszemélyes játékhelyzetből fejlődik ki a gyermekek éneklési kedve. A kiszámolók segítik az igazságos döntésre törekvést és a konfliktusok megelőzését. A küzdő játékok erősítik a fiúk egészséges küzdőszellemét, nemi hovatartozásukat.

A dalos-játékok a lányok számára a lányos mozgás és viselkedés szabályait is közvetítik. A dramatikus énekes népszokások a felnőttek viselkedési szokásait adják tovább. Mindezek a mozgáskultúrát gazdagítják.

A zene belső lüktetése, a szabályosan ismétlődő mozdulatok fejlesztik a gyermeki mozgás összerendezettségét, a fegyelmezettséget. A gyermek harmonikus, ritmikus mozgása alakul, ami a tánc alapja.

A hangszeres játék felkelti a gyermekek érdeklődését, rácsodálkozást ébreszt, különleges világot teremt. A zenei nevelés hat a gyermek érzelmvilágára, esztétikai fogékonyságára. Megalapozza a zenei befogadás képességét, emléknymoi fellelhetők a gyermekek improvizációiban. Az öröm újra átélésre készíti, ami a társakkal együtt szerzett élmény is fokoz.

A zene, mint esztétikum felfedezése, átélése és létrehozása szükségletként épül be a gyermeki személyiségbe.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- A gyermekek élvezettel mondogatnak mondókákat, rigmusokat, énekelnek akár egyedül is énekeket és játszanak dalos-játékokat.
- Élvezettel tudnak figyelni a zenehallgatásra.
- Megkülönböztetik a zenei fogalom párokat, érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

18. 5. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az óvodapedagógus az ábrázolótevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a tevékenység s ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi plasztikai kifejezőképesség, komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását, képi kifejezését: a gyermekek tér-, forma- és színeképzeiteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakulását.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

A tárgyi népművészet anyagai, forma-, szín- és díszítő világa ma is követendő modell lehet az alkotó ember számára. A vizuális nevelés lehetőségei a hagyományörző tevékenységek, a népi kismesterségek, a növényi játékeszköz készítek gyakorlása által gazdagodnak.

A vizuális nevelés célja: a gyermekek élmény és fantáziavilágának gazdagítása és annak képi szabad önkifejezése, a tér – forma - szín képzeiteinek gazdagítása, képi gondolkodásuk fejlesztése által alakul kézügyességük, vizuális alkotókészségük és esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük.

Feladatok:

- A gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- A gyermekeket megismertetni a különböző anyagokkal és a kézimunka technikai alapelemeivel.
- A gyermekek a hagyományos óvodai ábrázolás eszközei és technikái mellett ismerjék meg a régi gyermekkor játékkészítő és a népi kismesterségeket őrző technikáit, eszközeit.

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközöket szereztünk be. Az eszközök kiválasztásánál a praktikusságot, a célszerűséget és az esztétikumot vettük figyelembe. Az alkotó-alakító tevékenységekhez olyan teret alakítottunk ki, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. A munkaasztalokat úgy alakítottuk ki minden csoportban, hogy max. 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen. Az alkotó tevékenységhez olyan légkört teremtünk, amelyben a gyermekek szívesen kapcsolódnak be az alkotó munkába. A tevékenységhez elegendő időt biztosítunk, hogy a gyermekek lehetőleg addig alkothassanak, ameddig kedvük tartja. A különböző méretű anyagokat polcokon, kosarakban helyezük el.

Az eszközök biztonságos kezelését az óvodapedagógus egyenként megtanítja a gyermekeknek. A rajzoláshoz, festéshez, mintázás-anyagformásához, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez és műalkotással való ismerkedéshez megteremtettük a feltételeket, s biztosítjuk azokat a mindennapi szabad játékban is.

Az óvodában használt és ismert tevékenységformák a hagyományőrző díszítő művészet technikáival, művészetörző formáival bővülnek. A rajz, a festés, a kézimunka mellett megjelennek a népi kismesterségeket őrző elemek is, mint pl.:

- a népi kismesterségek technikái,
- a jeles napok „jelkép-készítő” technikái.

A kézimunka sorában megjelennek a kézi szövés alapelemei: sodrások, fonások, szövések. A gyapjú anyaga szárazon, nedvesen – nemezelés – többféle technikát kínál. A méhviasz a tojásírókázás mellett batikolásra is alkalmas. Egy-egy szép hímzett terítő, a színes fonallal hímzés utánzására készítenek. Az agyagozásra ösztönzően hat, ha az elkészült alkotások a gyerekek kedvenc játékeszközei lesznek.

A játékeszköz készítéseket technikáit a gyerekek utánzás útján képesek elsajátítani: rongybaba vagy csutkababák, természeteszközök, pl: napraforgószár – lovacska, sátrak, kunyhók stb.

A jeles napi készülődések során a gyerekek részt vesznek az ünnephez kapcsolódó jelképek közös készítésében. Pl: András nap utáni adventi koszorúkészítés, a mézeskalács gyúrása, díszítése, a karácsonyi gyertyaöntés, a Luca búza vetése, a farsangi-maszk készítése, a húsvéti tojásfa díszítése, a májusfa szalagozás, a pünkösdi koszorú készítése stb.

Ajánlatos természetes anyagok beszerzése:

- Termékek: kukorica, makk, gesztenye, csuhé, zöldségek stb.
- Növények: nád, sás, gyékény, szalma, vessző stb.
- Állati eredetűek: gyapjú, toll, méhviasz, bőr stb.
- Textilíák, fonalak, spárgák, agyag, homok, kavics stb.

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Az óvodapedagógus egy héten egyszer tudatosan irányított mikro-csoportos, kötött formájú tevékenységet szervezzen a nagyobb gyermekek részére. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben.

A vizuális tevékenységek személyiségfejlesztő hatása:

A gyermek a vizuális technikák gyakorlása során minden alkalommal átéli az alkotás örömét, a sikerélmény pedig újabb alkotásra motiválja. Formálódik alkotó képzelete, ábrázolókézsége, önkifejezési módja.

Az óvodapedagógusi leleményesség hatására problémamegoldó készsége fejlődik, kezdeményezővé válik, önbizalma erősödik.

A természet és a természetes anyagok sokrétű lehetőséget nyújtanak a manuális tevékenységek gyakorlására, és a finom-motorikus készségek fejlődéséhez, fejlesztéséhez is új terepet szolgáltatnak. Egyben hozzájárulnak a természettel való együttélés folyamatosságához. A természet látványa segíti a vizuális funkciók, azaz a szín, forma, alak észlelés fejlődését.

A változatos cselekvések során a gyermek alkotókészsége, fantáziája csiszolódik, amely hat értelmi képességeinek fejlődésére is. A gyermek képessé válik arra, hogy megfigyeléseit átértelmezze, azokat új kombinációban alkalmazza.

Alakul képszerű gondolkodása, fogalomalkotása konkréttá válik. Az elkészült tárgyak, népi játékszerek tovább motiválják tevékenységüket, gazdagítják játékukat, alkotásra képes emberré teszik őket. Közben finom-motorikus készségük fejlődik.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Képzalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása.
- Örül alkotásának és a közösen elkészített kompozíciónak.
- Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.
- Téralakításban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködőek.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.

18. 6. Mindennapos mozgás

A mozgás fejleszti a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), testi képességeket, mint az erő, ügyesség, gyorsaság és az állóképesség, társra figyelés. Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét és az egyes szervek teljesítőképességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását. A mozgás és az értelmi fejlődés egymást erősítő tényező.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és azok nélkül, spontán és szervezett formában az óvodai nevelés minden napján – az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve – minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

A mozgás az érés folyamatában a fejlődő gyermek természetes szüksége. Óvodánk sokrétűen elégíti ki a gyermekek mozgásigényét.

Nagy hangsúlyt fektetünk az egyensúlyérzék és a ritmusérzék fejlesztésére, mint minden összerendezett mozgás alapjára. A mozgás nem szűkül le a testnevelési foglalkozások, mondókás-énekes játékok körére, hanem jelen van az óvodai élet minden területén.

A mozgásfejlesztés célja: a gyermekek természetes mozgásának és testi képességeinek fejlesztése. A gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy közben megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Feladatok:

- A felhasználandó mozgásfejlesztő anyagok összeállítása.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében.
- Az egészséges testi fejlesztés.

A mozgás tartalma:

- Szabad, spontán mozgás (csoportszobában, udvaron)
- Szervezett testnevelés

Szabad, spontán mozgás

A mozgást nem kell külön megszerettetni a gyermekkel, mert állandó belső késztetést éreznek a mozgásra, örömmel és természetes módon gyakorolják azt. Az óvodaudvar többféle lehetőséget nyújt a mozgásformák gyakorlására, miáltal a gyermekek természetes mozgásigénye sokrétűen kielégül. A mozgásos népi játékok tere is igazában a kinti tér: szembekötősdik, labdacica, célba dobások, ugróiskola, kötélhúzás, várvédők stb. A gyermekek különböző terepeken gyakorolhatják a természetes és egyéb mozgásokat: fogó, árokfogó, mászások (fára is) gurulások, bújócskák, futások járások, labdajátékok. A téli időszakban jeges játékokat játszhatnak: csúszkálás, szánkózás, hógolyózás.

A mozgásos játékok során is a gyermek választhatja meg játékát, társait. A szabadidőben zajló szervezett mozgásos játékokban a gyermek önként vesz részt. Fontos az egymás testi épségének megóvása, a balesetmentes helyszínek, eszközök megválasztása. A mozgásos tevékenységeket, azok eszközeit az óvodapedagógus mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezi.

Szervezett testnevelés

A szervezett testnevelés tartalmát a természetes emberi mozgások, mint a járás, futás, ugrás, dobás, mászás, kúszás, emelések-hordások, egyensúlyozások, a mozgásos játékok alkotják.

A testnevelés szervezeten két formában van jelen az óvodában:

- A mindennapokban mozgásos és ügyességi játékkal, valamint kint az udvaron kocogással futással.
- A testnevelés foglalkozásokon, amit hetente egy alkalommal szervezünk kötelező jelleggel, állandó napokon.

Alkalomszerűen, amit csak a nagycsoportosok részére szervezünk az iskola tornatermében, szabály- és versenyjátékokkal ismerkedhetnek a gyermekek.

A szabadban szervezett énekes mozgásos játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségeinek kielégítését.

A mindennapos testedzést és a testnevelés foglalkozásokat a szabadban (ameddig az időjárás engedi), vagy az átrendezett csoportszobában szervezzük. A tornaeszközök egy részét folyamatosan bent tároljuk a csoportszobákban, ami a játéktevékenység gazdagítására is szolgál, más részét a tárolóból hozzuk be szükség esetén.

Foglalkozások előtt fertőtlenítő portalanítást végzünk.

Tervezünk és szervezünk lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat is. Hetente, igény alapján gyógytornász foglalkozik a tartásjavító tornára kiszűrt gyermekekkel.

A jó hangulatú testnevelést körütekintő szervezéssel, játékos hangvétellel, rövid, érthető utasításokkal, kevés várakozási idővel, a foglalkozásvezetés pergő ütemével érhetünk el.

Fontos a pozitív megerősítés, az óvodapedagógusi mozgásminta.

Az egészséges testi fejlesztés a következők szerint tovább tagolható:

- A testi képességek és az ellenálló képesség alakítása, a szervezet erősítése, differenciált terheléssel az egyensúlyérzék, a ritmusérzék, a motorikus képességek fejlesztése, a testséma és a helyes testtartás alakítása. Térbeli, időbeli tájékozódás fejlesztése.
- A mozgásműveltség, a mozgáskoordináció fejlesztése, különösen a népi mozgásos és egyéb játékok által.

A fejlődés jellemzése az óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása és egyensúlyészlelése összerendezett, mozgása kialakult.
- Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.
- Tudnak helyben labdát pattogtatni, mozgás közben labdát vezetni.

18. 7. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti – emberi - tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő, biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükséges. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a

mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

A környezet tevékeny megismerésére nevelés célja: a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti – emberi – tárgyi világ értékei iránt.

Feladatok:

- Az óvodapedagógus tegye lehetővé a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerését, biztosítson alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.
- A valóság felfedezése során nevelje a gyermekeket a természetszeretetre és a természetvédelemre, az értékek megőrzésére.

A környezet megismerése iránti vágy a gyermekben születése pillanatától működik. A gyermeki jellemzők, a rácsodálkozás, az erős közlési vágy, a kommunikációra való nyitottság, az érzelmi fogékonyság a természet szépségeire, az élőlények jelenségeire, a személyes kipróbálási vágy, az állandó tetterre kész cselekvőkészség, mind-mind kedvez a tevékenységeken keresztül történő tapasztalatszerzésnek.

A környezet megismerésére nevelés folyamata sokrétű, a gyermek minden cselekvését áthatja, az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat, ahol fejlődik a megfigyelő képesség, a képzelet és az emlékezet.

A környezettel való ismerkedés közben alakul a gyermek társas magatartása. Fejlődik beszédmegértő és nyelvi kifejezőképessége.

A környezet tevékeny megismerésére nevelés tartalma

A **kisebber gyermekek** a beszoktatás, az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedjenek az óvoda közvetlen környezetével, az óvoda személyzetével, a másik óvodai csoport tagjaival, az óvoda kiszolgáló helyiségeivel, társaik nevével, jelével.

Látogassák meg a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgessenek a család tagjairól.

Ismerkedjenek a testükkel, a végtagokkal és az érzékszervekkel.

Ismerjék meg az óvoda utcáját, boltokat, intézményeket, a közelben élő állatokat, növényeket. Séták során gyakorolják a gyalogos közlekedést, figyeljék meg az utcán közlekedő járműveket.

Figyeljék meg az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, stb., az évszakokra jellemző képeket.

Szerezzenek tapasztalatot gyümölcsökről, zöldségekről, virágokról.

Figyeljék meg a falusi állattartást. Videó filmről a téli időszakban ismerkedjenek a vadállatokkal.

Szerezzenek tapasztalatokat az időjárás és az öltözködés összefüggéseiről.

Beszélgessenek a környezetben látható formákról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőkről.

A **nagyobb gyermekek** környezeti megismerése már kiterjed az óvoda távolabbi környezetére is. A séták, megfigyelések nem öncélúak, hanem differenciáltan egy-egy jelenségre, változásra terjednek ki.

Beszélgessenek a családról, családtagokról, ismerjék közvetlen családtagjaikat, tudják lakásuk címét, szülei nevét, foglalkozását, munkahelyét. Mutakozzanak be, tudják saját születési idejüket és helyüket.

Figyeljék meg az óvodapedagógusok, a dajkák és más felnőttek munkáját. Segítsenek a felnőtteknek.

Ismerjék fel és nevezzék meg a testrészeket, ismerjék meg az érzékszervek funkcióit, védelmét, ápolását, ismerkedjenek az orvos gyógyító munkájával.

Tájékozódjanak az óvoda környékén, látogassanak el a közeli intézményekbe, középületekbe, szaküzletekbe, építményekhez. Figyeljék meg az emberek és a gépek munkáját, a különböző háztípusokat.

Gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést. Utazzanak autóbusszal, vonattal, hajóval, ha lehetséges metróval, stb. Figyeljék meg a közlekedés irányítását, a megkülönböztetett járműveket. Ismerkedjenek a közlekedési dolgozók munkájával. Hasonlítsák össze a szárazföldi, légi és a vízi közlekedési eszközöket. Tudják megkülönböztetni a személy- és teherszállító járműveket.

Figyeljék meg a napszakok és az évszakok változásait, sorolják fel a hónapokat és a hét napjait. Vegyék észre a kapcsolatot az időjárás és az öltözködés alakulása között.

Gyűjtsenek terméseket, természetes anyagokat /csuhéj, kukorica, kukoricaszár, dió, magvak, levelek, nád, stb./ s az óvodapedagógus segítségével hasznosítsák azokat tevékenységeik során. A természetsarokban összegyűjtött anyagokat osztályozzák. Figyeljék meg a költöző madarokat, etessék télen az itt maradtakat.

Az élővilág, a természet sokoldalú megfigyelése segítse elő a természetszeretet, a természetvédelem kialakulását a gyermekekben.

Végezzenek egyszerű kísérleteket. Ültessenek, csíráztassanak magokat, hajtassanak növényeket, rügyeztessenek ágakat, szaporítsanak tőosztással növényeket az évszakokhoz kapcsolódó népi megfigyelések alapján. /Katalin-napi gyümölcsfaág hajtás, Luca-búza ültetése, stb./.

Ismerkedjenek a gyógynövényekkel, tudják néhányuk nevét, hasznát, főzzenek belőle teát.

A különböző évszakokban figyeljék meg a fákat, bokrokat, virágokat, a szántóföldi vetéseket, környezetünk növényeit.

Ismerjék a zöldségeket, gyümölcsöket, fogyasszák azokat. Heti egyszer készítsenek belőlük salátát: „zöldnap”.

Ismerjék fel, nevezzék meg a háziállatokat és a ház körül élő állatokat. Figyeljék meg életmódjukat, gondozásukat, tudják a hasznukat. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét és életmódját.

Bővítsék az állatokról szerzett ismereteiket: erdei – mezei – vízi – vadon – állatkertben élő állatokról. Az óvodapedagógus mutassa be videó felvételen keresztül a vadon és az állatkertben élő állatok környezetét, életmódját akár többször is.

Ismerjék fel környezetükben a tárgyak, jelenségek színeit, azok világosabb és sötétebb árnyalatait. Tevékenyen vegyenek részt az óvodai környezetük formálásában a csoportszobában és az udvaron is.

A környező valósággal való ismerkedés során a gyermekek tapasztalatokat szereznek az őket körülvevő tárgyak, jelenségek formai és mennyiségi jellemzőiről. Minden tevékenységükben

megjelenik a matematika. Párosítanak, halmazokat képeznek, ismerkednek a mennyiségekkel, összehasonlító méréseket végeznek, sorba rendezik egymást és a tárgyakat adott tulajdonságok, szabályok szerint. A geometria világából tapasztalatokat szereznek síkbeli és térbeli alakzatokról. A tükörrel való játék során megfigyelhetik tükörképük mozgását, utánozzák egymás tükörképét, festékfolttal szimmetrikus alakzatokat hoznak létre. Gyakorolják a térben és a síkban történő tájékozódást.

A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása

A gyermekek fejlesztése mikro-csoportban történik, közvetlen tapasztalat- és élményszerző udvari megfigyelések és séták alkalmával, valamint a csoportszobában.

Az élmények, az ismeretek rendezésére a csoportszobai foglalkozás ad lehetőséget.

Évszakonként egy alkalommal erdei óvodai programot szervezünk.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során

A mikro-csoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek-óvodapedagógus személyes beszélgetéseire. Az óvodapedagógus minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésre tud válaszolni. Ennek hatására fejlődik a gyermekek szókinccse, nyelvi kifejezőkészsége, figyelme.

A szituációs, természetes helyzetek lehetővé teszik, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes viselkedést, köszönést, bemutatkozást, megszólítást, vélemény-nyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

Az óvodapedagógus segítse, hogy a gyermekek összefüggően, mondatokban fejezzék ki gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket. Fejlődjön képolvasásuk, folyamatos elbeszélésük a látottakról.

A fejlődés jellemzése az óvodáskor végére:

- A gyermekek tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, munkahelyét, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési helyüket, idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. □ A gyermekek ismerik környezetükben lévő intézményeket, szolgáltató üzleteket, esztétikai alkotásokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat.
- Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számolni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl.: alá, fölé, közé, stb.)
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.

18 .8. Környezetalakítás

Az óvodai környezet alakítása, óvása folyamatos tevékenységet jelent. A gyermekek szívesen részt vesznek a csoportszoba rendjének helyreállításában, átrendezésében, az ünnepek előtti dekorálásokban, díszítésekben. Az óvodapedagógus, vagy dajka néni által megkezdett munkálatok látványa a gyermeket követésre készíti. Az udvaron is szívesen segítenek a szemét és a gallyak összeszedésében, a fűszer és kis virágos szigetek gondozásában, a

különböző tevékenységekben. Célszerű olyan fűszernövényeket termesztetni, amit a gyermekek pl. a salátakészítés során felhasználhatnak. A virágos kis szigeteken pedig a gyermek- és népdalokban előforduló növények is helyet kaphatnak, kiegészítve egy-egy ismertebb gyógynövényvel is akár.

A családok közreműködő környezetalakító munkája (társadalmi munkában udvari játékkészítés) az udvaron hozzásegíti a gyermekeket egy másfajta érzelmi kötődés kialakulásához, jobban ragaszkodnak ahhoz és vigyáznak arra, amit az anya, vagy az apa is készített.

A környezettel való aktív ismerkedés áthatja az egész óvodai életet, a nevelés komplex folyamatát. Sokféle alkalom kínálkozik a környezetalakításra, mint a csoportszobai élsarokban való tevékenykedés, a természetsarokban történő ismeretszerzés, stb.

18.9. Környezetvédelem

A környezetbarát életvitel kialakulásához fontos a környezetbarát óvoda megteremtése. Szerencsére ebben a környezetben, ahol mi élünk, nem nehéz ezt megvalósítani.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik ismerik, szeretik és védik a természetet, fogékonyak a körülöttük lévő élő és élettelen környezet szépsége iránt.

A gyermekek érzelmi kötődésen keresztül jutnak el környezetük megbecsüléséhez és védelméhez. A sokrétű tevékenységek során megtapasztalják munkájuk eredményét, környezetükre való hatását, mint pl.

- madáretető és itató készítése, madáretetés,
- komposztálás, □ kertészkedés,
- udvargondozás, stb.

Megpróbálunk építeni a gyermekek egyéni élményeire, tapasztalataira és mi is biztosítunk olyan jellegű élményeket, amelyek lehetővé teszik számukra a közeli és távolabbi környezetükben végbemenő folyamatok meglátását, illetve azokban való tevékeny részvételt. Tudatosan figyelünk a környezetre és a természetvédelemre, a gyermekek természetszemléletének formálására. Próbálunk mindent a maga természetességében megfigyelni, minden lehetőséget kihasználni a szabadban való tartózkodásra. Évszakonként erdei óvodai kirándulásokat szervezünk, ha csak lehetséges az udvaron tartózkodunk. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek ismerjék meg lakóhelyük környezetének természeti értékeit, növény- és állatvilágát, mert megvédeni is csak úgy fogják majd azt, ha ismerik, ezért nagyon sok sétát szervezünk ismeretszerzés céljából.

Óvodaudvarunk átalakítása során az a cél vezérel bennünket, hogy biztosítsuk a balesetmentességet, természetidéző „zöld szigeteket” alakítsunk ki, valamint gazdag tevékenységi kört biztosító játszókertünk legyen.

Beépítettünk az óvodai életbe olyan hagyományokat, amelyek szebbé, gazdagabbá teszik a gyermekek életét. A népi hagyományok ismerete, felelevenítése, gyakorlása nagy jelentőségű tudatformáló erő a környezetvédelem területén. A népmesék, a népzene, a népdalok, a rigmusok és a mondókák világa átszövi a gyermekek hétköznapjait.

A gyermekek természethez való kötődését és az élőlények megszerettetését szolgálják azok a valós történetek is, amiket az óvónő a megfigyelések során elmond. Mindezeket irodalmi, zenei alkotásokkal is színesítheti.

Az óvodapedagógus az élővilág sokoldalú megfigyeltetésével, az óvó-védő tevékenység eredményeként a gyermekek emocionális alapokon eljutnak annak belátásához, hogy az élőlényeket óvni, védeni kell.

Az általános iskolával közösen szárazelemgyűjtő programot indítottunk el, valamint bevezettük a szelektív hulladékgyűjtést is.

A környezet tiszteltére és megóvására már az óvodás korban rá lehet ébreszteni a gyermeket. Különösen előnyös helyzetben vagyunk mi, akik valóban megtapasztalhatják, - vagyis a falusi óvodák – mert ezek a gyerekek tényleg szeretni, tisztelni, védeni fogják a természetet. A fogékony gyermekeken keresztül pedig talán a szülők is jobban odafigyelnek a közös célra.

Mottónk: Szeresd, óvd, véd a környezetet!

A fejlődés jellemzése az óvodáskor végére:

- A gyermekek tudják nevüket, jelüket, születési helyüket, idejüket.
- Ismerik lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását, munkahelyét.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok és a napszakok között.
- Ismerik a környezetükben található intézményeket, üzleteket.
- Ismerik a háziállatokat, vadon élő állatokat, stb.
- Ismerik a környezetükben található növényeket.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- Ügyesen számolnak a tízes számkörön belül, össze tudnak hasonlítani mennyiség, nagyság, szín és forma szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra és a balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat.
- Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd.

19. A fejlődés jellemzése az óvodáskor végére.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a gyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodából iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz.

Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek és alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az

akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)

A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartalma; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat; végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri, és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

A szociálisan érett gyermek

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

A sajátos nevelést igénylő gyermekek

A sajátos nevelési igényű gyermekek intenzív megsegítésének, többirányú kezelésének, integrált óvodai nevelésének és differenciált beiskolázásának problémája az utóbbi időszakban egyre hangsúlyosabb kérdésként vetődik fel. A korai felismerés és fejlesztés gondolata a nemzetközi és hazai köztudatban egyre fokozottabban szerepet játszik, hatása a törvényi változásokban realizálódik.

A sajátos nevelési igényű gyerekek jogai

- A sajátos nevelési igényű gyermek különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő pedagógiai, és speciális irányú ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.
- Amennyiben a gyermek tankötelezettségét sajátos nevelési igénye miatt nem tudja teljesíteni, attól az évtől, amelyben az 5 életévét betölti, az óvodai nevelési év első napjától kezdődően a fejlődését biztosító fejlesztő felkészítésben vesz részt (továbbiakban, a fejlesztő felkészítésben való részvételi kötelezettség: képzési kötelezettség). A képzési kötelezettség a tankötelezettség fennállásának végéig tart. A képzési kötelezettség idejének meghosszabbításáról a szakértői és rehabilitációs bizottság dönt.

A sajátos nevelési igényű gyermek szülőinek joga és kötelessége: a szakértői vélemény eredménye alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa.

A sajátos nevelési igényű gyermek jellemzői

A sajátos nevelési igényű gyermekek közös vonása, hogy fejlődésük lelassult, s a mennyiségi eltérés mellett minőségi eltérés is tapasztalható. Míg a problémamentesen fejlődő gyermek egyenletesebb tempóban, időnként nagyobb lépcsőfokokon át jut el a célig, az értelmi fogyatékos és autista gyermek sok kisebb, alacsonyabb lépcsőfok megmászásával, sokkal több gyakorlás után közelíti meg a célt, saját lehetőségeinek csúcsát.

Fejlesztő munkánk csak akkor lehet hatékony, ha a gyermek biztonságban érzi magát, ha tudja, hogy szeretjük, elfogadjuk, megértjük őt.

A fejlesztés feltételrendszere

Személyi feltételek biztosítása

A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését szolgáló szakmai kompetenciák biztosítása: A sajátos nevelési igényű gyermekek speciális fejlesztését - a törvényi elvárásoknak megfelelően - speciális szakember végzi.

A gyermekekben rejlő lehetőségek optimális kibontakoztatása érdekében nevelőtestületünk, és a gyermekek fejlesztésével foglalkozó szakemberek legjobb tudásuk szerint kínálják fel a gyermekek számára szükséges kompetenciákat, és a fejlettségi állapotuknak megfelelő műveltséget.

Az integrált nevelés során az óvodapedagógusok a gyermek általános és komplex fejlesztését a többi gyermekkel együtt, a differenciálás módszerét alkalmazva végzik.

Az egyéni fejlesztési terveikben a szakszolgálat (logopédus, gyógypedagógus, pszichológus, stb.) szakmai segítségét is igénybe veszik, illetve annak útmutatásai alapján végzik munkájukat.

Az óvodapedagógusok és dajkák szemléletformálása meghatározza továbbképzéseink irányultságát, illetve az intézmény belső továbbképzési rendszere kibővül a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez nélkülözhetetlen szakmai ismeretszerzéssel.

Tárgyi feltételek biztosítása

Intézményünk külső és belső tárgyi adottságai - néhány speciális eszköz kivételével - megfelelnek a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez szükséges feltételeknek.

Az egyéni fejlesztés színtere:

- Tornaszoba-fejlesztő szoba (több funkciós helyiség)

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének céljai: a normál pedagógiai célokkal megegyezők, csupán az egyéni állapottól függően térnek el attól. Speciális részcélokkal egészülnek ki annak érdekében, hogy az egyes területeken korlátozott gyermekek is a lehető legnagyobb önállóságot ériék el, így tevékeny tagjává váljanak környezetüknek, majd később a társadalomnak.

Célunk a megfelelő érzelmi biztonság nyújtásán túl egy olyan feltételrendszer biztosítása, amely figyelembe veszi a sérülés változatosságát, az egyéni teherbíró képességet, a speciális nevelési szükségleteket, a harmonikus személyiségfejlesztést, a testi, szociális, értelmi érettség kialakítása, az iskolában történő bevalás érdekében.

Ennek érdekében törekedni kell a kommunikációs tapasztalatszerzés belülről jövő igényének kialakítására, az akadályozottság, hátrány leküzdésének készítésére, a pozitív személyiségjegyek, képességek megismertetésére.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek

- Elég időt kapjanak környezetük felfedezésére.
- Lehetőséget kapjanak egy-egy téma sokoldalú megközelítésére és megismerésére.
- Biztonságos környezetben fedezhessék fel saját érzéseiket, követhessenek el hibákat és oldjanak meg konfliktusokat.
- Alkalmat kapjanak a választásra az egyes foglalkozások közül.
- Helyet kapjanak munkáik kiállítására.

A speciális fejlesztés az alábbiakra épít:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek mintaként tekintik és érzelmileg kötődnek ép kortársaikhoz. Ez részükre spontán létrejövő húzóerőt jelent. Énképük és önértékelésük pozitív irányba fejlődik, csökken a függőségi beállítódásuk, nem hatalmasodik el rajtuk a sérültség tudata.
- Az ép gyermekek részéről a gyermeki előítélet mentességre építünk. Ezzel a természetes elfogadó attitűd kialakulásának alapjait célozzuk meg.
- A társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelése

20. Az óvodai élet megszervezésének elvei

20. 1. Az óvodai élet megszervezése, az óvoda csoportok csoportszerkezete

- Óvodánk napirendje folyamatos szervezésű, a csoportok homogén/életkor szerint osztott és heterogén/vegyes életkorú csoportok. A folyamatos napirend bevezetésével igazodni kívántunk a gyermekek egyéni adottságaihoz, fejlődési tempójához, hiszen tudjuk, hogy az egyes gyermekek aktuális fejlettsége életkortól függően is nagyon eltérhet egymástól. Érvényesíteni akartuk a gyermekek fejlődésének azt az alapvető feltételét, hogy minél többet, minél elmélyültebben, nyugodtabban játszassanak. Fontosnak tartjuk, hogy ne utasításra és ne egyszerre mozogjanak, a feladatokat, szabályokat, szokásokat önként teljesítőképességüknek megfelelően és örömmel vállalják. Tudjuk, hogy a gyermek akkor fejlődik a legjobban, ha testileg, lelkileg jól érzi magát. Ehhez olyan légkörre van szüksége, amelyben fejlettségének megfelelően végezhet különböző tevékenységeket. Ebben alapvetően fontos a nyugodt, megszakításmentes örömteli játék. A folyamatos napirend a rugalmasságával tágabb lehetőséget biztosít gyermeknek, óvodapedagógusnak egyaránt. Sokkal több lehetőség van az egyes gyermekekkel való beszélgetésre, tapasztalataik, élményeik meghallgatására, társas kapcsolataik kialakítására. A gyermekek napirendi tevékenységeit az egész napos játék keretei között szervezzük meg.
- A vegyes életkorú csoporttal a családhoz hasonló légkört szerettük volna létrehozni, amelyben természetes módon élnek és fejlődnek a különböző nemű és életkorú gyermekek. Ezekben a csoportokban lehetőség van arra, hogy a nagyobb óvoda segítse a kisebbet, vagy az ügyesebb a kevésbé ügyeset, a bátor a bátortalanabbat. Közben, megtanulnak gondoskodni egymásról, kialakul az egymás iránti együttérzés, az egymásnak segíteni akarás, az örömet szerezni képessége.
- A homogén életkorú gyermekeknél kiscsoportban hosszabb a beszoktatás időszaka, viszont a későbbiekben a haladás egységesebb, gyorsabb, hiszen a csoport tagjainak tempója, terhelhetősége közel azonos szinten van, ami az iskolára való felkészítés során hatékony.
- A csoportokban minden gyermeknek lehetősége van olyan tevékenységhez kapcsolódni, amely az adott területen megfelel fejlettségének, tehát továbbfejlődése, fejlesztése erről a szintről indulhat.
- A fejletlenebb gyermekek sok mindent megtanulhatnak fejlettebb társaiktól, módjuk van arra, hogy utánozzák őket, kényszer nélkül, tetszés szerinti ideig kapcsolódhatnak egymás tevékenységeihez.
- Az adott területen fejlettebbek, miközben példát mutatnak a kisebbnek, megtanulhatnak gondoskodni másokról és segíteni társaiknak. Ezáltal fejlődik az alkalmazkodóképességük és növekszik felelősségtudatuk. Az érettebbek önként vállalkoznak tapasztalataik átadására, segíthetik társaikat megismerő képességeik fejlődésében.
- Azokba a szociális relációkba, amelyekbe a gyermekek nap, mint nap, és több éven keresztül kerülnek, megváltozik a csoporton belüli helyzetük és pozíciójuk. Ezáltal sokkal jobban fejlődnek és ennek megfelelően alakulnak a szociális kapcsolataik is.

21. Az óvoda napirendje

Napirend:

6.30 – 10.30 Folyamatos érkezés az óvodába

Szabad játék a csoportszobában

Folyamatos reggelizés és testápolási tevékenységek

Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek:

- Verselés, mesélés
- Mozgás
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- Ének, zene, népi játék, tánc
- A külső világ tevékeny megismerése
- Matematikai jellegű tevékenységek
- Munka jellegű tevékenységek
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás
- Részképességek fejlesztése egyéni szükségletek alapján
- Néphagyományőrzés
- Zöldnap

10.30 – 12.00 Játék a szabadban:

- Szabad udvari játéktevékenységek
- Énekes játékok, mozgásos játékok az óvoda udvarán
- Edzés, kocogás, futás az udvaron
- Mikro-csoportos séták

11.30 – 12.30 Ebédeltetés és testápolási tevékenységek

13.00 – 14.45 Készülődés a pihenéshez, meseolvasás – dúdolgatás - simogatás, pihenés

14.45 – 17.00 Folyamatos felkelés

Folyamatos uzsonnázás és testápolási tevékenységek

Délutáni játéklehetőségek:

- az udvaron: mozgásos játékok
- a csoportban: részképesség fejlesztő tevékenységek

22. Az óvoda nyári napirendje

- 6.30 – 12.00** Folyamatos érkezés az óvodába
Szabad játék az udvaron, rossz idő esetén a csoportszobában
Folyamatos reggelizés és testápolási tevékenységek
Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek:
Játék a szabadban:
- 10.30 – 12.00** Ebédeltetés és testápolási tevékenységek
- 13.00 – 15.00** Készülődés a pihenéshez, meseolvasás – dúdolgatás - simogatás, pihenés
- 14.45 – 17.00** Folyamatos felkelés
Folyamatos uzsonnázás és testápolási tevékenységek

23. A tevékenységi rendszer megtervezése

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését különböző, az intézményvezető és az óvodapedagógusok által készített – kötelező és nem kötelező – feljegyzések, dokumentumok is szolgálják.

Kötelező dokumentumok

OVIkrétában vezetve

- Felvételi előjegyzési napló
- Felvételi és mulasztási napló
- Étkezési nyilvántartási lap
- Óvodai törzskönyv
- Munkaterv
- Beszámoló
- Óvodai csoportnapló
- A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentum: Fejlődési napló

23. 1. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek A nevelőmunka

középpontjában a gyermek áll.

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésben. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.

A migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét. Az óvodapedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek Óvodai nevelés országos alapprogramja szerinti nevelése.

Intézményünkben 19 fő alkalmazott dolgozik:

- 11 óvodapedagógus, ebből 1 intézményvezető és 1 óvodavezető helyettes,
- 2 pedagógiai asszisztens,
- 5 dajka,
- 1 óvodatitkár,
- 1 konyhai kisegítő - dajka munkatárs.

Az óvodapedagógusokat nagyfokú hivatástudat jellemez. Szakmai felkészültségük nagyon jó, továbbképzéseken szívesen vesznek részt, igénylik azokat. Szorgalmasak, érdeklődők, sokrétűek, nyitottak az új ismeretekre.

A dajkák elvégezték a dajkaképzőt, ők is szakképzettek.

Az óvodapedagógusok a dajkák között jó kapcsolat van szakmai téren is. Egységes szabály és szokásrendszer számonkérés alakult ki a mindenki által jól ismert tervek alapján.

Megfelelő a dajkák munkája: tiszták, rendezettek a csoportszobák, az egész óvoda és az udvar is, gyermekszerető hangnem uralkodik, ami elengedhetetlen egy óvodában.

Óvodánkban szakmai munkaközösségek, teamek nem működnek. Az intézményvezető és a nevelőtestület tagjai együtt dolgozzák fel a szakmai jellegű feladatokat. Az óvodapedagógusok az óvodai nyitva tartás alatt heti váltásban, lépcsőzetes munkakezdéssel és befejezéssel biztosítják, hogy mindvégig óvodapedagógus felügyeljen a gyermekekre.

Az intézményhez tartozó mini bölcsődében 5 fő dolgozik: 3 kisgyermeknevelő és 2 bölcsődei dajka.

Az intézményhez tartozó Közétkeztetési Központban 8.5 fő dolgozik: 1 ételmezésvezető, 2 szakács, 1 közétkeztetési asszisztens, 4 konyhai kiegészítő és 0.5 ételszállító.

23. 2. Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a helyi pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, berendezését, kertjét, udvarát oly módon kell kialakítani, hogy szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét, megfelelően testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését. Tegye lehetővé mozgás- és játékigényük kielégítését, és a gyermekeket, harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vegye körül. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak számukra hozzáférhető módon és gyermekek biztonságára figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsenek lehetőséget a szülők fogadására.

Az óvoda szép környezetben, központi helyen helyezkedik el az iskolával egy épületben.

Biztonságosan megközelíthető.

Az utcafronton kerítés övezi, a bejáratnál korlát akadályozza meg, hogy a gyerekek az útra szaladjanak. Fekvőrendőr lassítja a forgalmat az épület előtt. Az épület 2007-ben újjáépült, folyamatosan szépült, 2012-ben bővült.

A csoportszobák a nagy ablakoktól világosak, falaik színesek, többfunkciósak: az alvás és az étkezés is ott zajlik.

A berendezési tárgyak gyermekméretűek, természetes anyagból készültek. A hagyományos és szükséges berendezések és játékeszközök elhelyezésén túl, külön figyelmet fordítottunk a mese-, a kézműves-, az élő- és a természetsarok kialakítására.

A gyermekek jellel ellátott saját öltözőszekrényrel rendelkeznek. A mosdóban megfelelő eszközök segítik a tisztálkodást. A jellel ellátott fogmosó-felszerelések elkülönítéssel biztosított. Több nagyméretű tükör szolgálja az esztétikus öltözködés ellenőrzését.

A mozgásos tevékenységek helyszínét a tornaszoba-fejlesztőszoba biztosítja.

Gázfűtés, hideg-meleg vizes vezeték, szennyvízhálózat, neonvilágítás és folyóvizes WC öblítés jellemzi az épületet.

Az óvoda udvara változatos felületű: füves, betonozott, homokos. Napos és árnyas részek váltakoznak egymással. Nagy homokozó áll a gyermekek rendelkezésére, ami természetes anyaggal van határolva. A magasabb játékok ütőcsillapító téglával vannak ellátva. Az udvaron kis virágos szigetek is találhatóak, amelyeket a gyermekek is szívesen gondoznak a felnőttek segítségével.

A különböző természetes mozgások gyakorlására a következő lehetőségek vannak:

- Füves felület: mászás, gurulás, stb.
- Fák: fára mászás, függeszkedés.
- Mozgásfejlesztő szerek: egyensúlyozás, csúszda, mászóka, stb.
- Udvari vizesblokk: kerti csap, vizes edzések.

24. Az óvoda kapcsolatrendszere

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele, a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, ill. a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

A nemzetiséghez tartozó gyermeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Különböző kapcsolódási pontjai vannak óvodánknak a társadalmi környezettel:

- Az óvoda és a család
- Az óvoda és az iskola
- Az óvoda és a fenntartó
- Egyéb kapcsolatok

24. 1. Az óvoda és a család

Kapcsolattartó: az intézményvezető, az óvodapedagógusok.

A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében. Óvodánk körültekintően szervezi meg az együttműködés formáit, mely az információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit hivatott közvetíteni.

A kapcsolattartás formái

- Tájékoztató szülői értekezlet: az új gyermekek szülei részére.
- Családlátogatás: a szülőkkel egyeztetve, még az óvodába kerülés előtt.
- Beszoktatás: folyamatos „szülő” beszoktatás. Kiválóan alkalmas arra, hogy a szülők megismerjék az óvodai életet, szokásokat, s mintát kapjanak gyermekük neveléséhez.
- A napi kapcsolattartás elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülők teljes mértékben tájékozottak legyenek a gyermekükkel történt napi lényeges eseményekről.
- Szülői értekezlet: évente 2-3-szor.
- Nyílt napok: februárban-márciusban 1-1 nap.
- Fogadóóra: igény szerint szülői és óvodapedagógusi kérésre.
- Szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kirándulások, stb.
- Munkadélutánok szervezése az év folyamán.
- Munkahelyi látogatások szervezése. □ SZK (Szülői Közösség) létrehozása.

24. 2. Az óvoda és az iskola

Kapcsolattartó: az intézményvezető és az adott nevelési évben nagycsoportot vivő óvodapedagógusok.

A kapcsolat tartalma: a gyermekek iskolai beilleszkedésének segítése az óvoda-iskola átmenet megkönnyítése.

Az óvoda és a helyi Szabó István Általános Iskola kapcsolattartási terve

Az iskolával kölcsönös terv alapján alakítjuk ki tartalmi kapcsolatunkat, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését biztosítsuk. A kölcsönös érdeklődés hozzájárul egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

Az óvoda és az általános iskola kapcsolata:

- A leendő első osztályosokat elkísérjük az iskolai tanévnyitóra, átadjuk őket az elsős tanítónak és a napközis nevelőnek.
- Ősszel az óvodapedagógusok látogatják meg az elsős gyermekeket.
- Az óvodapedagógusok folyamatosan tájékozódnak az elsős gyermekek fejlődéséről, információt adnak át szóban és írásban az elsős tanítónak és az igazgatónak szükség szerint.
- Tavasszal az iskola igazgatója, a leendő elsős tanító és a napközis nevelő tájékoztatja a szülőket az iskolával kapcsolatos tudnivalókról az óvodai szülői értekezleten.
- A 2. félévben az alsós nevelők látogatják meg az óvodát nyílt napok alkalmával.

- Évvégén az iskolába menő nagycsoportos gyermekek látogatnak el az iskolába és a napközibe a leendő elsős tanítójukhoz órát látogatni, majd tízórazni a napközibe, mint az igazi iskolások.
- Rendszeres könyvtár órákra látogathatnak az óvodás gyermekek, hogy már az óvodában olvasó emberekké neveljük őket.
- Az iskolai pedagógusokkal kölcsönösen meghívjuk egymást rendezvényeinkre.
- Az óvoda gyermek- és ifjúságvédelmi felelőse kapcsolatot tart az iskola gyermek- és ifjúságvédelmi felelősével az azonos családban nevelkedő hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a veszélyeztetett családban élő gyermekekkel kapcsolatban.

24. 3. Az óvoda és a fenntartó

Kapcsolattartó: intézményvezető.

A fenntartóval való harmonikus együttműködésnek nagy szerepe van az intézmény nevelőmunkájának társadalmi megítélésében, elismerésében.

A kapcsolat tartalma: az intézmény optimális működtetése, a Fenntartói elvárásoknak való megfelelés, illetve az intézmény érdekeinek képviselete.

Az intézmény és a Fenntartó kapcsolata folyamatos, mely kiterjed

- az intézmény működésével, működtetésével összefüggő feladatok ellátására,
- az intézmény alapidokumentumainak előterjesztésére, ha erre szükség van,
- az intézmény pénzügyi-gazdasági tevékenységére,
- az intézmény szakmai munkájának eredményességére, a szakmai munka értékelésére,
- a program alapján végzett értékelések nyilvánosságra hozására.

A kapcsolattartás formái

- szóbeli tájékoztatás,
- egyeztető tárgyalások, értekezleten való részvétel,
- munkaterv készítése,
- beszámolók, jelentések készítése,
- költségvetés tervezése és alakulásának folyamatos nyomon követése,
- statisztikai adatszolgáltatás,
- az intézmény működésének és tartalmi munkájának értékelése,
- szívesen látjuk őket a rendezvényeinken.

24. 4. Egyéb kapcsolatok

Az intézmény orvosa, védőnője, gyermekfogásza

Kapcsolattartó: az intézményvezető.

A feladatellátásra szóló megállapodások a megfelelő szervezetekkel kerülnek megkötésre. A kapcsolat tartalma: a gyermekek egészségügyi ellátását és az egyéb iskola-egészségügyi feladatokat végző szervezet, az intézményvezetővel egyeztetve, együttműködve végzi a preventív munkát.

A kapcsolat formái: egészségügyi vizsgálat, szűrés, beutalás kezelésre, konzultáció, dokumentumelemzés.

A védőnő rendszeresen látogatja az óvodát, a csoportokat, időnként a fejtetvességet ellenőrzi. Év közben időpontot egyeztet a szülőkkel, a státuszvizsgálatokkal kapcsolatban.

A gyermekfogász évente kétszer vizsgálja meg a gyermekek fogait.

Az alkalmazottak alkalmassági munkaegészségügyi vizsgálatát végző szolgáltatás tekintetében a munkába állás előtti orvosi vizsgálatra és az időszakos orvosi vizsgálatra történő beutalás az intézményvezető kötelessége, a vizsgálaton való részvétel pedig az alkalmazotté.

Pedagógiai Szakszolgálat és Intézményei

Kapcsolattartó: az intézményvezető.

A kapcsolattartás tartalma: a gyermekek speciális vizsgálata, egyéni fejlesztése, a beiskolázás segítése, valamint tanácsadás nevelési kérdésekben.

A kapcsolat formája: vizsgálat kérése, írásbeli szakvélemény megküldése, kölcsönös tájékoztatás, esetmegbeszélés, konzultáció, szülői értekezleten való részvétel. A kapcsolattartás formája elsősorban eseti, mely kiterjed:

- a gyermek fejlettségével, személyiségével, magatartásával összefüggő szakvélemény megkérésére,
- az iskolai alkalmasság, felkészültség megállapítására,
- a gyermekek Pedagógiai Szakszolgálatban történő fejlesztésére, foglalkozására,
- az intézményvezető konzultációs kapcsolatot tarthat a Pedagógiai Szakszolgálattal a vizsgálatra küldött, vagy fejlesztő foglalkozásokon résztvevő gyermekekkel kapcsolatban.

Gyakorisága: nevelési évenként a beiskolázást megelőzően, illetve a logopédus és az óvodapedagógusok jelzése alapján szükség szerint.

Zala Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Keszthelyi Tagintézménye: logopédus, fejlesztő pedagógus foglalkozik a gyermekeinkkel. Iskolaérettségi vizsgálatot végeznek az óvoda kérésére.

Zöldmező Utcai Ált. Isk. Szakisk. Koll. Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Keszthely: gyógypedagógus, logopédus segíti munkánkat.

Zala Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, Zalaegerszeg: a problémás gyerekeket szakemberhez irányítjuk és segítséget kérünk.

Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat

Kapcsolattartó: intézményvezető és a megbízott gyermek és ifjúságvédelmi felelős.

A kapcsolat tartalma: a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése, esélyegyenlőség biztosítása, prevenció.

Céljaink a gyermekvédelmi tevékenység során

- A prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve szükség szerint segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.
- A családok tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése a rászoruló körében. □ Szoros kapcsolat kialakítása a közvetlenül, vagy látens módon segítséget kérő családokkal.

Figyelembe vesszük

- Az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek kultúráját.

- A sajátos nevelést igénylő gyermekekkel kapcsolatos törvényi elvárásokat és intézményi alapelveket.
- A differenciált fejlesztés lehetőségeit a hátrányos helyzetű, és a nehezebben kezelhető gyermekek számára.

Jelzőrendszeri megbeszélések

- A Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat munkatársai havi rendszerességgel jelzőrendszeri megbeszéléseket tartanak, melyre meghívják az óvodavezetőt és a gyermekvédelmi felelőst is. Ezeken az összejöveteleken a problémás és a rászoruló családokon és gyermekeken próbálunk segíteni.

Gyermek programokat ajánló kulturális intézmények, szolgáltatók

Kapcsolattartó: intézményvezető és a megbízott óvodapedagógus.

A kapcsolat tartalma: színvonalas gyermek műsorok, előadások szervezése, lebonyolítása. A kapcsolat formái: intézményen belüli és kívüli kulturális programok látogatása a gyermekekkel, illetve ajánlása a szülők felé.

Gyakorisága: az adott nevelési évre szóló munkatervben meghatározva.

Az intézményt támogató szervezetek

Kapcsolattartó: intézményvezető.

Az intézményt támogató szervezetekkel való kapcsolattartás kiemelt szempontjai, hogy a támogató megfelelő tájékoztatást kapjon az intézmény működéséről, a támogatással megvalósítandó elképzeléséről és annak előnyeiről.

Az intézmény a kapott támogatásról és annak felhasználásáról olyan nyilvántartást vezessen, hogy abból megállapítható legyen a támogatás felhasználásának módja, célszerűsége, valamint a támogató ilyen irányú információigénye kielégíthető legyen.

Az intézményvezető feladata, hogy az óvoda számára minél több támogatót szerezzen, s azokat megtartsa.

Boldog Óvoda pályázat

Kapcsolattartó: tanúsítvánnyal rendelkező óvodapedagógus.

Intézményünk pályázatot adott be a Boldog Óvoda cím elnyerésére. A Jobb Veled a Világ Alapítvány nyílt pályázatot hirdetett magyarországi és határon túli nevelési-oktatási intézmények számára Boldog Óvoda cím elnyerésére. Az alapítvány egyik kiemelt küldetése, hogy a pozitív pszichológia eredményeire építve adjon ötleteket és módszertani segítséget a boldogságra való képesség fejlesztéséhez az óvodás korosztály számára kidolgozott Boldogságóra programmal. A cím elnyerésével az óvodák megkapják a boldogságórákhoz tartozó oktatási csomagot. A cím 1 tanévre szól, oklevelet kap az óvoda, tagja lesz a Boldog Óvodák hálózatának, akiknek részére az alapítvány szakmai programokat szervez. Pályázati feltételek a Boldog Óvoda cím elnyeréséhez:

- A programban való részvételt a honlapon is meg kell jelentetni a cím elnyerése után.
- A 2019/2020-as nevelési évben minden hónapban 1 csoport részére boldogságórát kell tartani az oktatási csomag használatával és ezt fotóval, vagy más dokumentációval igazolni kell.

- Az óvodából 1 óvodapedagógusnak rendelkeznie kell Boldogságra akkreditált képzés tanúsítvánnyal a 2019/2020-as tanévben.

A Boldog Óvoda pályázat célja: a pozitív pszichológia kutatásainak eredményeire építve és annak módszereit alkalmazva a gyerekek csoportosan és egyénileg ismerjék meg a boldogság fő összetevőit, olyan gyakorlatok elvégzése közben melyek hozzájárulnak a boldogságszintjük növekedéséhez.

Eredmény: optimista, magabiztos, kitartó óvodások, akik megoldandó feladatként kezelik a mindennapi kihívásokat, észreveszik az élet szépségeit, az örömteli pillanatokat és boldog, határozott, pozitív énképpel rendelkező iskolássá, majd felnőtté válnak.

25. Sajátos feladatok, speciális szolgáltatások

25. 1. Gyermekvédelem az óvodában

A család tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése és ezzel együttesen a gyermek iránti felelősség ébrentartása fő feladatunk. Tapintatos, személyes kapcsolatot kell kialakítanunk azokkal a családokkal, akik segítséget kérnek, vagy látszólag segítségre szorúlnak. A gyermekvédelmi munkát a humánus, segítőkészség, a megértés és a támaszkodás jelenti. A gyermekvédelmi munka fő céljának a prevenciót tekintjük, amely során szeretnénk megakadályozni a veszélyeztetett státusz kialakulását.

A kedvezőtlen szociális, gazdasági, családi és intézményi hatások az értékek és a normaválság, az egyre több családban érzékelhető életvezetési problémák miatt növekszik a feszültségszint és csökken a feszültségtűrő képesség, ami a családi otthonokban érezteti hatását és leggyakrabban a gyerekeken vezetődik le. A fentiek káros hatása megjelenik az óvodában is, a gyermekek teljesítmény-, magatartás-, és kapcsolatzavarainak formájában. Az óvodai gyermekvédelem az egyik legfontosabb jelzőrendszer, hiszen a gyermekek minden problémája (éhsége, agresszivitása, szorongása, hiányzások stb.) itt érzékelhető először.

- A Ktv.121.§ 14. **hátrányos helyzetű** gyermek, tanuló: (alapvető szükséglet kielégítési lehetőségei korlátozottak) az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt a jegyző védelembe vett, ill. akinek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát megállapította. E csoporton belül **halmozottan hátrányos helyzetű (HHH)** gyermek az

- az a gyermek, az a tanuló, akinek a törvényes felügyeletet ellátó szülője a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes szülői nyilatkozata szerint – **óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállásának időpontjában** legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen;
- halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló is, akit tartós nevelésbe vettek.”
- Az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról 5.§-a meghatározza a **veszélyeztetettség** fogalmát: „olyan magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolhatja vagy akadályozza”.

A gyermek személyiségfejlődését a szülő vagy a környezet nem biztosítja, a gyermek fejlődését veszélyeztetik.

A veszélyeztetettség nyilvántartásba vételének szempontjai óvodánkban:

- súlyos anyagi nehézségekhez kapcsolódó elhanyagoló nevelés
- elhanyagoló neveléshez kapcsolódó testi-lelki bántalmazás
- tartós betegség

- családban a devianciák halmozott előfordulása (alkohol, drog, brutalitás, bűncselekmény)

A hátrányos helyzetű gyermekeknél a szükségletek kielégítése korlátozott valamilyen mértékben, de fejlődése nem veszélyeztetett. Kialakulásához vezető tényező lehet: alacsony jövedelem, rossz lakáskörülmény, szülők alacsony iskolázottsági, műveltségi szintje, egészségügyi okok.

Következménye lehet a gyermek esélyegyenlőtlensége.

Segítséget jelent rövidebb, hosszabb ideig tartó támogatásuk, anyagi segítyezésük, lehetőség szerint társadalmi integrációjuk. Amennyiben a hátrányok halmozódnak és a család nem tud kiemelkedni helyzetéből, a gyermek halmozottan hátrányos helyzetűvé válik, ami gyakran veszélyeztetettséghez vezet

Pénzbeli és természetbeni ellátások:

- rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A gyermeki jogok érvényesülése a nevelésben résztvevőkön múlik.

A gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenységért az intézmény vezetője felel. Kötelezettségeit a Köznevelési törvény 54.§.(1) bekezdése fogalmazza meg.

Az óvodai gyermekvédelem célja:

- Segítségnyújtás a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez.
- Esélyegyenlőség biztosítása, a szociális hátrányok enyhítése.

Az óvodai gyermekvédelmi munka irányítása és megszervezése az intézmény vezetőjének a feladatkörébe tartozik, valamint az általa megbízott óvodapedagógus látja el a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatokat. **Az óvodavezető feladatai:**

- A köznevelési törvény módosítása 54.§-a (1) pontjában az óvodavezető fő feladatává teszi a gyermek mindenekfelett álló érdekeinek érvényesítését és az érvényesülés ellenőrzését.
- A vezetői felelősség kiterjed az óvodai nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtésén túl a gyermekbalesetek megelőzésére is.
- A rendszeres egészségügyi vizsgálatok biztosítása.
- Az egészséges életmód biztosítása.
- Fontos feladat, hogy minden gyermek bekerüljön az óvodába abban az évben, amikor az 3. életévét betölti. A vezető felelőssége, hogy senki ne maradjon ki beiratáskor
- Szükség esetén, a családon belüli körülmények figyelembevételével, javaslattevés a család bevonására a szociális segítők körébe.
- A gyermekkel kapcsolatos adatok védelme. Hivatali titoktartási kötelezettség betartása.

Az óvodapedagógusok feladatai:

- Elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását.
- Biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodában, szükség esetén védő, óvó intézkedésekre javaslatot tenni.
- Az új óvodások befogadását elősegíteni, beilleszkedésüket az adott csoportba minél inkább zökkenőmentessé tenni.
- A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni.
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kérni.

- Az egyéni lemaradásokat csökkenteni, a tehetséggondozást megvalósítani, illetve elősegíteni.
- Az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködni.
- Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt venni, a szűrést szükség esetén soron kívül javasolni.
- Az integrált nevelést elősegíteni a gyermek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában.
- A rendszeres óvodalátogatást figyelemmel kísérni, szükség esetén jelezni a hiányzást.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájárulást javaslatával elősegíteni.
- Minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését.
- A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése.
- Ismerje a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szerveket, szükség esetén vegye fel a kapcsolatot velük.
- A prevenció minden gyermekre való kiterjesztése.
- Folyamatos kapcsolattartás az óvodai gyermekvédelmi felelőssel.
- A titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben érvényesüljön.

A gyermekvédelmi munka koordinálását a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős látja el, aki a nevelőtestület tagja. Az intézmény vezetőjének megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat. Szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti ezen szempontok érvényesülését.

A gyermek és ifjúságvédelmi felelős feladata:

- Összehangolni a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvodapedagógusok között.
- Nyilvántartani a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekeket.
- Feljegyezni a nyilvántartásba a gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket és azok eredményeit.
- Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszüntetés okait.
- Nevelési év elején megtervezni a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre.
- Szükség esetén közös családlátogatást végezni.
- Kapcsolattartás az Önkormányzat Szociális Osztályának vezetőjével, a Családsegítő és Szolgálatl.
- Rendszeres részvétel a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat eset megbeszélésein.
  - Környezettanulmány készítése hatóság felkérésére.
- Fontos feladata, hogy segítse a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézmény szintű megállapítását.
- Munkájáról, az ügyek intézéséről az intézmény vezetőjét folyamatosan tájékoztatni, beszámolni a nevelőtestületi értekezleten.

A gyermekvédelmi munka hatékonyságát az alábbiakkal segíthetjük elő óvodánkban:

- Általános prevenció.
- Rendszeres családlátogatások, nyílt napok.
- Mentálhigiénés foglalkozások tartása.
- Közös kirándulások évente 1-2 alkalommal, munkadélutánok szervezése.
- Gyermeki és szülői jogok ismertetése.
- Szociális ellátások számbavétele.
- Gyermek érdekeinek képviselése.

- A gyermekvédelmi munka várható eredményei:** □ Minden veszélyeztetett gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban. □ Minden veszélyeztetett gyermek családja tájékoztatást kap a támogatás lehetőségeiről, és segítséget ügyeinek elintézéséhez.
- Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.
  - Bizalommal fordulnak felénk a szülők.
  - Elfogadják javaslatainkat, segítségünket.
  - Segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik.

Az óvoda speciális szolgáltatásai

Szakkörszerű és ingyenes szolgáltatásaink:

- néptánc
- hitoktatás: katolikus

Fizetős szolgáltatásaink:

- mese coach
- mozgásfejlesztő torna
- angol
- gyermek jóga

26. Etikai kódex

Általános etikai normák

1. Alapkövetelmény: Tiszteld gyermekeidet!
Tiszteld a gyermekeid szüleit!
Tiszteld kollégáidat!
Tiszteld önmagadat és tiszteld a hivatásodat!
2. Rendelkezzen hivatástudattal és álljon hivatása magaslatán. Legyen birtokában annak, amit tanít.
3. Adjon maximális segítséget a gyermekek képességeinek kibontakoztatásához.
Védje meg a gyermekeit a veszélyes ártalmaktól.
Ne korlátozza a gyermekeket az ésszerű tevékenységeiben.
Ne biztosítson egyes gyermekeknek jogtalan előnyöket.
Ne tegyen a gyermekek előtt hamis, indulatokat gerjesztő kijelentéseket.

Szakmai etikai normák:

1. A pedagógiai tevékenység gyakorlására való jogosultság. Pedagógus az a személy, akinek pedagógiai képzése van és szakmai ismereteit foglalkozásszerűen alkalmazza.
2. A pedagógus kötelezettsége
  - 2.1 A pedagógus tevékenységének általános célja a társadalom és az egyén érdekében végzett személyiségfejlesztés.
  - 2.2 Tudatában kell lenni, hogy tevékenysége kihat a vele kapcsolatban levő személyek életére, ezért felelősséggel tartozik értük.
Munkája során mindig tartsa tiszteletben az emberi jogokat, a gyermekek jogait, és a személyiséghez fűződő jogokat.

- 2.3 Szakmai tevékenységét a korszerű tudományra alapozottan legjobb meggyőződése szerint köteles végezni.
  - 2.4 Egyénileg, illetőleg szervezett továbbképzéseken állandóan gyarapítsa szakmai, elméleti és gyakorlati ismereteit, fejlessze általános műveltségét.
3. A munkafeltételek biztosítása
- 3.1 Törekedjék arra, hogy munkafeltételei lehetővé tegyék a szakmai tevékenység maradéktalan teljesítését.
Kötelessége arra törekedni, hogy munkavégzéséhez a megfelelő feltételeket biztosítsa, biztosíttassa.
  - 3.2 Állandóan legyen kész arra, hogy munkatársainak a munkafeltételek jobbítása érdekében javaslatokat tegyen, és ezek megvalósításában közreműködjék.
  - 3.3 A demokratikus véleményalkotás és véleménynyilvánítás normatíváin belül maradva, szakmai és etikai állásfoglalásait is kellő tapintattal hozza kollégái, a gyermekek és azok hozzátartozóinak tudomására.
  - 3.4 Mint vezető, semmilyen formában nem élhet vissza beosztottai, a gyermek és a hozzátartozói bizalmával.
Személyi ellentéteket a kooperatív konfliktus-szabályozás alkalmazásával gondosan, etikailag megnyugtatóan kell megoldani.
  - 3.5 A pedagógus feladata, hogy közölje a kollégájával, ha magatartását, pedagógiai módszerét helytelennek, vagy károsnak tartja. A vitatott magatartást vagy módszert szélsőséges esetben a nevelőtestület elé is tárhatja.
4. A szakszerűség követelményei
- 4.1 A pedagógus arra törekedjen, hogy mindenkor tudományosan megalapozott, korszerű ismereteket tanítson, és szakmai elvárásokat alkalmazzon.
  - 4.2 A pedagógiai irányzatokkal szemben tanúsítson türelmet, a sajátjától eltérő más eredményes módszerek jogosultságát tiszteletben kell tartania.
  - 4.3 Törekedjen kollégáival az egymás munkáját kölcsönösen támogató, hatékony munkakapcsolat kialakítására. Mint vezető fordítson gondot munkatársai szakmai fejlődésére.
  - 4.4 Feladatainak lehető legjobb teljesítése érdekében működjön együtt más szakterületek szakembereivel. Köteles az együttműködésre olyan esetben is, amelyekben saját szakmai illetékességének korlátait felismeri.
  - 4.5 A gyermekek értékelése az egyenlő esélybiztosítás alapján objektíven történjen.
  - 4.6 A pedagógus munkája során, ha büntet, akkor körültekintően járjon el, nevelő szándéka ne párosuljon megalázással.
  - 4.7 Módszereinek, eljárásainak megválasztásában érvényesíti szakmai autonómiáját. Kétes, vagy vitás esetekben köteles megfelelő szakmai állásfoglalás kialakításának érdekében az illetékes szakemberekkel konzultálni azok észrevételeit, ajánlásait tárgyilagosan megfontolni.
  - 4.8 Módszereit, eljárásait mindig a gyermekek életkori és az egyéni sajátosságok figyelembevételével tervezni, alkalmazni.
  - 4.9 Személyiségének hatását nem használhatja fel politikai és világnézeti agitációra, igyekezzék mindig objektív maradni.
5. A pedagógiai kapcsolat
- 5.1 A pedagógus munkája során tekintse partnernek a szülőt.
  - 5.2 Törekedjék kiegyensúlyozott érzelmi életű gyermekek nevelésére, a gyermekkori pszichés zavarok megelőzését szolgáló mentálhigiénés elvek képviselésére, a társadalmi beilleszkedési zavarok megelőzésére.

5.3. Kötelessége, hogy különös figyelmet szenteljen a gyermekvédelem feladatainak.

5.4 Törődjön a természet, az ember és a környezet megbecsülésével, a környezetvédelmi ismeretek elsajátításával.

5.5 Szorgalmazza olyan összehangolt csoportmunka kialakítását, melynek keretében a gyermekekkel foglalkozó különböző képesítésű szakemberek tevékenysége pedagógiai rendszerré szerveződhet.

Etikai normák óvodai dolgozók számára

1. Adjon maximális segítséget a gyermekek képességeinek kibontakoztatásához.
2. Ne korlátozza a gyermekeket az ésszerű tevékenységükben.
3. Védje meg a gyermekeket a veszélyes ártalmaktól.
4. Ne alázza meg a gyermekeket.
5. Ne különböztesse meg a gyermekeket faji, vallási és nemzetiségi hovatartozás alapján. 6
Ne biztosítson egyes gyermekeknek jogtalan előnyöket.
7. Ne tegyen a gyermekek előtt hamis, indulatokat gerjesztő kijelentéseket, a testület belső információit nyilvánosan nem terjesztheti.
8. Politikai credóját az óvodában nem ismertetheti, és nem befolyásolhat másokat annak elfogadására.
9. Tartsa tiszteletben a vallásszabadság jogát, nem lehet elfogult vallási kérdésben.
10. Legyen szociálisan érzékeny, segítőkész az arra rászorulóknak esetében.
11. Utasítsa vissza az őt méltatlanul ért etikai és szakmai elmarasztalásokat.
12. Ha a szakmai értékeket veszélyeztető jelenségeket lát, hívja fel erre felettesei figyelmét.
13. Határolja el magát a méltatlan személyeskedésektől, intrikáktól és elvtelen szervezkedésektől.
14. Etikai joga munkahelyének szabad megválasztása, és nem köteles ismertetni megfontolásait munkahely változtatás esetén.
15. Személyesen, vagy szakmai választott képviselő útján joga van részt venni szakmai kérdések eldöntésében, s ezekről információt kérni.
16. Joga van képesítésének és végzettségének megfelelő munkabeosztást kérni, s ha aránytalan terhelést tapasztal, joga van ezt észrevételezni.
17. Magánéletének esetleges konfliktusait nem jelenítheti meg munkahelyén, emberi kapcsolatai nem ütközhetnek a közérkölc és a jó ízlés normáival.
18. Megjelenése, magatartása, beszéd- és viselkedésmódja legyen példaértékű, mind a gyermek, mind a szülők előtt.
19. A pedagógusnak illetéktelen személlyel szemben titoktartási kötelezettsége van.
20. A szülő segítségét magáncélra nem veheti igénybe.

Cserszegtomaj, 2025. december 01.

Koroncz Katalin
főigazgató

27. Melléklet:

1. Mini bölcsőde Szakmai Programja

Záradék

A Néphagyományörző Óvodai Program módosítását a fenntartó jóváhagyja
Cserszegtomaj, 2025. december 17..

A Néphagyományörző Óvodai Programot a Cserszegtomaji Pipacs Óvoda-bölcsőde
Nevelőtestülete a 2025. december 02-án megtartott határozatképes megbeszélésén 100%-os
szavazataránnyal elfogadta.

Cserszegtomaj, 2025. december 02.

Koroncz Katalin
főigazgató